

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Освітня програма	36717 Соціологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	054 Соціологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36717
Назва ОП	Соціологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Колісник Лариса Олексіївна, Склярова Ірина Анатоліївна, Нечітайло Ірина Сергіївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	-
Дати візиту до ЗВО	14.09.2020 р. – 16.09.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://www.univer.kharkov.ua/docs/sociologia-phd.pdf
Програма візиту експертної групи	https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/news?news_id=9847 https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/news?news_id=9847 https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/news?news_id=9847

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження про ОП «Соціологія» – позитивне. Соціологічний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна готує і випускає соціологів за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти, тож підготовка здобувачів за третім рівнем є логічним продовженням цього циклу. Потужний викладацький склад і соціологічні традиції, що склалися у ЗВО та на факультеті сприяють якісній підготовці аспірантів, які зацікавлені у навчанні, у захисті дисертацій, поважають соціологічну науку і спеціальність, мають наукові праці і досягнення, активно долучаються до дослідницьких проєктів як в Україні, так і за її межами. Керівництво Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна і роботодавці зацікавлені у подальшому розвитку ОП «Соціологія». Для цього у ЗВО створені всі необхідні умови. В цілому ОП «Соціологія» відповідає всім критеріям якості. Вона має багато сильних сторін і впроваджує цілу низку позитивних практик, окремі з яких мають інноваційний характер.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

1. Потужний склад групи забезпечення ОП, основу якого складають доктори і кандидати соціологічних наук, відомі в Україні і за її межами соціологи, які мають значний і певною мірою унікальний досвід наукової роботи, організації і проведення соціологічних досліджень тощо. Гарант ОП є академіком НАНУ. До викладання на постійній основі залучаються викладачі-практики. НПП є керівниками Наукових шкіл, вони входять до складу Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій з соціології, яку очолює гарант ОП. Якісний склад групи забезпечення є таким, що повністю задовольняє вимоги утворення спеціалізованих вчених рад з присудження ступеня доктора філософії з соціології. 2. Преважна більшість навчальних дисциплін, що викладаються на ОП, є авторськими. Їх зміст відбиває власні наукові здобутки НПП, має високий ступінь унікальності та інноваційності. 3. Реалізація науковими колективами, до складу яких входять і НПП групи забезпечення ОП «Соціологія», чисельних і різноманітних за проблематикою науково-дослідних проєктів (в тому числі й міжнародних), до яких залучаються здобувачі всіх рівнів вищої освіти, в тому числі й аспіранти. 4. Високий рівень узгодженості наукової діяльності аспірантів та напрямів досліджень їх наукових керівників. 5. Зміст компонентів освітньої складової ОП, відповідає завданням наукової діяльності здобувачів, передбачених їх індивідуальними планами. 6. Постійний діалог зі стейкхолдерами. Високий фаховий та експертний рівень роботодавців, тісна співпраця з ними в межах ОП. Формування мережі професійних зв'язків для покращення освітньо-наукового простору здобувачів, забезпечення можливостей їх працевлаштування саме за спеціальністю та за відповідним рівнем кваліфікації. 7. Налагоджена і розгалужена система зв'язків з громадськістю. Максимальне використання можливостей всіх популярних соціальних мереж для поширення інформації про соціологічний факультет, навчання на його ОП, грантові можливості, стажування, перспективи працевлаштування тощо. 8. Існування і функціонування в Університеті спеціального фінансового фонду для підтримки ініціатив аспірантів. 9. Проведення і висока ефективність (зі свідчень здобувачів) Аспірантського методологічного семінару. 10. Залучення аспірантів до соціальних проєктів, що формує їх не тільки як науковців-дослідників, але й як соціально відповідальних громадян.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

1. Стосовно механізму вибірковості: 1.1. Індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін має здійснюватися у обсязі, передбаченому законодавством (не менш ніж 25 % від загальної кількості кредитів). Частка вибіркових ОК за ОП «Соціологія» складає 32,5% (для 40 кредитів). Втім, до цих кредитів не включено 15 – асистентської педагогічної практики, яка є обов'язковим ОК ОП. Для 55 кредитів (з урахуванням практики) обсяг вибіркової складової дорівнює 23,6%, що нижче за норму. У зв'язку з цим рекомендуємо зарахувати кредити асистентської практики до загального обсягу ОП і відповідно збалансувати обсяг її вибіркової складової (наприклад, зменшити обсяг кредитів Практики до 10. Таким чином, вибіркова складова буде дорівнювати 26% і відповідати нормі). 1.2. Попри те, що процедура вибору дисциплін є прозорою і зрозумілою для здобувачів, спектр вибору є обмеженим. Ця ОП характеризується «спадкоємністю»: наразі на ній навчаються випускники магістерської ОП, що реалізується на соціологічному ф-ті Університету. З одного боку, це свідчить про високу оцінку якості здобувачами/випускниками освітнього процесу. З іншого – не дозволяє побачити наявні обмеження: - нинішніх здобувачів ОП, які отримують обмежену варіативність індивідуальних траєкторій навчання, як і обмежену можливість розширювати особистий світогляд. Практика ЗВО України та світу показує, що «змішане» навчання здобувачів різних ОП та різних рівнів освіти сприяє розвитку гнучких навичок, позитивно впливає на зростання дослідницького потенціалу здобувача, сприяє проявам креативності; - потенційних здобувачів ОП з інших ЗВО та ОП, для яких можливість вибору ОК бакалаврської чи магістерської ОП з соціології є запорукою більш якісного засвоєння матеріалу ОП. У зв'язку із вищевикладеним, рекомендуємо розглянути можливість розширення переліку вибіркових ОК, в тому числі й за рахунок додавання тих, що викладаються на ОП інших рівнів вищої освіти. 2. У ЗВО недостатньо налагодженим є механізм моніторингу якості ОП. Всі ключові стейкхолдери залучаються до перегляду і обговорення ОП, втім форми такого залучення (особисті бесіди, участь у семінарах, «круглих столах», засіданнях кафедр, Рад ф-ту тощо) не задовольняють умовам моніторингу. Налагодженню процедури моніторингу посприяє: - проведення регулярних опитувань здобувачів всіх рівнів освіти, випускників,

роботодавців, НПП, інструментарії яких структуровані таким чином, щоб отримати конкретну інформацію щодо змісту кожного окремого ОК та якості його забезпечення, змісту та якості практичної підготовки, фактичного навантаження, проявів сексуальних домагань, випадків дискримінації, ефективності вирішення конфліктів тощо; - розробка і впровадження у практику спеціального Положення про моніторинг через опитування представників різних груп стейкхолдерів (здобувачів, випускників, роботодавців, НПП), із зазначенням предмету (фокусу) таких опитувань, їх регулярності, механізмів оприлюднення та врахування результатів.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Місія університету концентрується у формулі: «Пізнавати–Навчати–Просвіщати» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/tsili2017%E2%80%932020roki.pdf>. На сайті ЗВО розміщено «Стратегію розвитку Каразинського університету 2019-2025 рр.» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>. Відповідно до цього документа, університетська наука бачиться такою, що «зберігає лідерство в українському науковому просторі, має високий міжнародний конкурентний рівень, оптимальне співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень і високий потенціал комерціалізації результатів на національному та світових ринках науково-технічних розробок», а освітня діяльність – такою, що «відповідає сучасним світовим стандартам якості, має потужну практичну складову і завдяки цьому забезпечує успішне працевлаштування випускників на сучасних ринках праці». Мета ОНП «Соціологія» (2016 р.) полягає у «розвитку загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій, а також у викладацькій роботі». Ця мета уточнюється завданнями, спрямованими на формування компетентностей соціолога як дослідника, науковця, який здатен до самостійної та інноваційної науково-дослідної та викладацької діяльності, а також як експерта, здатного здійснювати наукове консультування в сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій. У більш пізніх редакціях ОНП «Соціологія» (2019, 2020 рр.) мету конкретизовано тим, що «випускники освітньо-наукової програми будуть також підготовлені до роботи в міжнародних дослідницьких проєктах та інституціях, до викладання соціологічних дисциплін на високому сучасному рівні в університетах України та світу». Таким чином, очевидно є відповідність мети ОНП місії та стратегічним цілям Університету, зокрема в аспекті її фундаментальної (поглиблене теоретичне знання) та прикладної (фахова консалтингова діяльність) зорієнтованості. На позитивну оцінку заслуговує оновлення та коригування мети ОНП, в цілях узгодження з оновленою стратегією ЗВО, зокрема в аспекті виходу на міжнародний конкурентний рівень (участь у міжнародних дослідницьких проєктах, викладання в університетах світу).

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

У якості дод. доказів ЕГ надано протоколи розширеного засідання кафедри соціології (від 25.09.2017), а також Вченої ради соціологічного факультету (від 18.02.2020), на які були зарошені НПП, аспіранти, роботодавці. У протоколі Ради ф-ту зазначена присутність аспірантів М. Чікішева, Д. Яшкіної, Б. Диканя, О. Нехаєнко, О. Дзюби. У протоколі відзначено, що здобувачі задоволені змістом ОНП «Соціологія», поінформовані про її ОК та «готові до навчання» за цією ОП. НПП на відповідній фокус-групі підтвердили своє долучення до перегляду і оновлення ОП, зокрема на засіданнях кафедри і Радах ф-ту. Проф. Л. Сокурнянська, яка є членом підкомісії з розробки стандартів в. о., запевнила, що гарант ОНП і факультет в цілому завжди мають доступ до найактуальнішої інформації, необхідної для оновлення ОП. На фокус-групі були присутні здобувачі, зазначені у протоколі. Вони підтвердили, що до обговорення ОП залучаються через: 1) участь у засіданнях Ради ф-ту; 2) участь у Аспірантському семінарі, який декілька разів на рік проводиться на ф-ті (за ініціативи самих здобувачів); 3) заслуховування на кафедрі в рамках процедур атестації; 4) через участь у опитуваннях. На фокус-групі була здобувачка, яка входить до діючого складу Ради факультету. Вона зазначила, що акумулює побажання та пропозиції здобувачів і доносить їх до відома керівництва і НПП на Раді ф-ту. На запитання про те, чи враховуються результати таких опитувань і думка здобувачів в цілому для покращення ОП, здобувачі відповіли, що не мають жодних нарікань на ОНП «Соціологія». Висловили впевненість, що якщо б такі нарікання і були, вони обов'язково були б враховані. Така впевненість базується на їх досвіді навчання на бакалаврській і магістерській програмах на соціологічному ф-ті ХНУ імені В.Н.

Каразіна. На фокус-групі з роботодавцями були присутні й ті, кого зазначено у протоколах засідання Ради факультету і розширеного засідання кафедри (О. Балакірева, В. Погрібна). Вони підтвердили свою участь у таких заходах. Так, О. Балакірева підтвердила що разом з іншими експертами була залучена до обговорення та перегляду ОП з 2017 року, вони вносили пропозиції щодо мети, змісту, балансу між теоретичним та практичним аспектами підготовки аспірантів, змісту самостійної роботи. Л. Белова навела приклад, що при перегляді ОНП «Соціологія» нею була винесена пропозиція про посилення «комунікативної складової», обґрунтувала доцільність такої пропозиції. На фокус-групі випускники підтвердили своє залучення до перегляду і обговорення ОП. Одна з випускниць наголосила, що з нею обговорювалися питання посилення практичних навичок аспірантів для їх успішного працевлаштування. Інші випускники відзначили свою участь у семінарі (2019 р.), на якому обговорювався зміст ОНП «Соціологія». Вони навели конкретні приклади пропозицій, які вносили щодо покращення ОП (введення курсу з написання високоякісних наукових статей, проведення моніторингу роботодавців та ін.).

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

На фокус-групі з керівним складом гарант підкреслив, що він є одним з розробників, як мінімум, трьох останніх стратегій розвитку регіону. Ці стратегії мають важливий аспект пов'язаний з інформаційним забезпеченням розв'язання проблем регіону, в тому числі, з допомогою соціологічних досліджень, проведених на високому якісному рівні. Тож, ОНП «Соціологія» покликана готувати кадри, здатні проводити такі дослідження. Гарант зазначив, що актуальними проблемами регіону є: виразна соціальна поляризація, бідність, зростання проявів девіантної поведінки, екологічні проблеми. Змістовно ОП відбиває ці проблеми і готує для їх фахового розв'язання. Гарант зазначив, що специфіка м. Харкова полягає і в тому, що це – «студентське» місто. Так, на факультеті наразі реалізується масштабний проєкт «Студент в сучасному комунікативному просторі», до нього залучені і аспіранти. Декан додала, що для харківського регіону актуальною є проблематика децентралізації. Саме в межах цієї проблематики реалізовувався один з останніх дослідницьких проєктів (сумісно з «норвезькими інститутами»), до якого були залучені аспіранти. Інший аспект регіональної специфіки та відповідності цій специфіці цілей і змісту ОНП було розкрито роботодавцями. Серед них на відповідній фокус-групі були представники закладів вищої освіти, дослідницьких інституцій та органів управління. З висловлювань останніх зрозуміло, що регіону не вистачає висококваліфікованих фахівців, здатних (на науковій основі) здійснювати управління соціальними процесами або консультувати щодо цих процесів. На думку роботодавців, специфіка ОНП «Соціологія» полягає в тому, що вона готує таких фахівців. На резервній зустрічі, на яку були запрошені гарант та НПП, долучені розробки ОНП «Соціологія», було з'ясовано, що у змісті цієї ОП був врахований такий досвід зарубіжних (зокрема, польських) ОП, як: розвиток навичок якісної презентації результатів досліджень; формування здатності інтегруватися у міжнародний європейський простір; вміння створювати грантові заявки. З практики Університету Зеленої Гури був запозичений досвід взаємодії з випускниками.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія» за третім рівнем в. о. наразі відсутній. При розробці ОНП «Соціологія» проєктна група спиралася на «Тимчасовий стандарт вищої освіти університету за третім рівнем освіти, ОНП «Соціологія»» (від 27.05.2016 р.) <http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/aspirant/ts-1.pdf>. Фаховий аналіз ОНП «Соціологія» (обох редакцій – 2016, 2019 рр.) підтверджує відповідність Дублінським дескрипторам. Загальний обсяг ОНП зазначається як такий, що дорівнює 40 кредитам ЄКТС. Втім, Асистентська педагогічна практика йде окремим блоком, не входить до ОК як таких і складає 15 кредитів. Отже фактично обсяг ОНП складає 55 кредитів, що не виходить за межі встановленої норми 30-60 кредитів, втім невнесення практики до складу обов'язкових ОК видається нелогічним. Обов'язкові компоненти ОП достатньо представлені соціологічними дисциплінами. ПРН повною мірою відповідають вимогам НРК для відповідного кв. рівня. Аналіз змісту обов'язкових ОК та результатів навчання, визначених у відповідних робочих програмах, свідчить про те, що ОНП спрямована на формування концептуальних та методологічних знань в галузі чи на межі галузей (РН за ОК «Філософські засади та методологія наукових досліджень»); спеціалізованих навичок для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності (РН за ОК «Соціологія XXI століття», «Методологія та методи соціологічного дослідження»); навичок започаткування, планування, реалізації та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження (РН за ОК «Методологія та методи соціологічного дослідження»); навичок критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей (РН за ОК «Філософські засади та методологія наукових досліджень», «Соціологія XXI століття»); вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з широкою науковою спільнотою (РН за ОК «Іноземна мова для аспірантів», «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів»); використання академічної української та іноземної мови (РН за ОК «Іноземна мова для аспірантів», «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів»); демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високого ступеня самостійності (РН за ОК «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів»); здатності до саморозвитку (РН за ОК «Соціологія XXI століття», «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів»). На резервній зустрічі окремі учасники навели приклади/аргументи на підтвердження того, що вимогам НРК відповідають наступні РН, передбачені змістом ОП: -

переосмислення і створення нового соціологічного знання; - вміння планувати, організовувати, проводити соціологічні дослідження; - здатність виконувати міждисциплінарні дослідження; - якісне представлення результатів дослідження, в тому числі й іноземною мовою; - вміння обробляти і аналізувати інформацію з різних джерел, в тому числі й іноземних; - використання новітніх соціальних та інформаційних технологій.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

1. Освітня програма відповідає місії та стратегічним цілям ЗВО, зокрема, в аспекті інтернаціоналізації та міжнародної діяльності. 2. НПП, здобувачі, роботодавці і випускники систематично залучаються до перегляду і обговорення ОНП. Роботодавці і випускники проявляють високу зацікавленість в удосконаленні ОНП, відкрито висловлюють свої пропозиції з цього приводу, окремі з яких враховані у редакціях ОП 2019 та 2020 рр. 3. Цілі освітньої програми та ПРН визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм. Позитивною практикою слід вважати участь гаранта у розробці стратегії розвитку регіону, що надає можливість синхронного розвитку ОНП «Соціологія».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

На фокус-групі зі здобувачами було з'ясовано, що опитування аспірантів було започатковано у 2019-2020 навч. році. (опитування здобувачів першого і другого рівнів освіти є для ЗВО звичайною практикою і традиційним заходом). Результати цього опитування висвітлені на сайті ЗВО <http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/aspirant/opros.pdf>. Вони свідчать про загальну задоволеність аспірантів якістю навчання та викладання на ОНП «Соціологія». Втім, на думку ЕГ, інструментарій опитування має бути більш конкретним і потребує розширення через включення у нього питань, спрямованих на з'ясування думки здобувачів стосовно якості забезпечення кожного окремого освітнього компонента.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Зважаючи на зазначені сильні сторони ОП, експертна група дійшла висновку про високий ступінь відповідності критерію 1. Зазначений недолік не є критичним, зокрема в межах цього критерію.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія» за третім рівнем освіти наразі відсутній. У документі ОНП «Соціологія» (обох редакціях – 2016, 2019 рр.) заявлено, що загальний обсяг ОНП дорівнює 40 кредитам ЄКТС. Втім, Асистентська педагогічна практика йде окремим блоком, не входить ані до основних, ані до вибіркових ОК і складає 15 кредитів. Отже фактично обсяг ОНП складає 55 кредитів, що не виходить за межі встановленої норми 30-60 кредитів, втім невнесення кредитів практики до загального обсягу ОП видається нелогічним. У редакції ОНП 2016 р. практика взагалі не відображена ані в структурі ОП, ані у змісті документу ОНП «Соціологія». В той же час, «Тимчасовий стандарт вищої освіти університету за третім рівнем освіти за науково-освітньою програмою «Соціологія»» (від 27.05.2016 р.) <http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/aspirant/ts-1.pdf>, на який спиралася проектна група при розробці ОНП, передбачає Практику як окремий (3-й) цикл підготовки обсягом у 10 кредитів, які включені до «загальної кількості кредитів» ОП, втім не входять до обсягу ОНП (який складає 40 кредитів). У редакції ОНП 2019 р. Практику внесено до структури ОП як компонент освітньої програми («навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики тощо»). Втім, кредити, відведені на цей компонент, знову ж таки, не входять до загального обсягу ОНП, як вже зазначалося у першому абзаці аналізу за цим підкритерієм. Частка вибіркових ОК складає 32,5% (для 40 кредитів). Втім, якщо зробити відповідні розрахунки для 55 кредитів, тобто з урахуванням

Практики, яка, по суті, є обов'язковим компонентом цієї ОНП, то частка вибірових ОК складає 23,6%, що нижче за встановлену норму 25%.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Зміст ОНП «Соціологія» має чітку структуру, а включені до неї ОК складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. Документ ОНП «Соціологія» містить зрозумілий опис змісту ОП, її мети та завдань, змісту та заходів підсумкової атестації, науково-дослідної роботи аспіранта, результатів навчання. Наведені матриці відповідності дозволяють впевнитися, що в цілому ОК спрямовані на досягнення заявлених ПРН.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст освітньої програми в цілому відповідає предметній області спеціальності 054 «Соціологія». У тимчасовому стандарті ЗВО для третього рівня вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія» <http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/aspirant/ts-2.pdf> зазначено, що зміст предметної області включає в себе такі елементи: «соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи, спільноти та суспільства; соціальні явища та процеси; громадська думка; соціокультурні феномени та процеси; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та впливи; соціальні проблеми та конфлікти в соціумі на локальному, регіональному, національному та глобальному рівнях». Не дивлячись на те, що цей тимчасовий стандарт було затверджено Вченою радою ЗВО у травні 2020 р., а оновлена ОНП «Соціологія», представлена у відомостях СО, датується 2019 р., аналіз змісту начальних дисциплін, зокрема тих, що входять од складу обов'язкових ОК, дозволяє пересвідчитися про високий ступінь відповідності описаній предметній області. Так, навч. дисц. «Соціологія ХХІ століття» включає в себе теми, присвячені соціальній нерівності, глобалізаційним процесам, дослідженням культури, владним стосункам у сучасному суспільстві. Взагалі слід зазначити що ця дисципліна відрізняється інноваційним змістом, очевидним є значний авторський внесок викладача в її змістове наповнення. «Філософські засади та методологія наукових досліджень» включає в себе теми, пов'язані з описаною вище предметною областю, як от, наприклад «Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка», «Філософія політики і проблеми сучасної демократії» (з акцентом на праці М. Вебера, М. Хайдегера, І. Валлерстайна та ін.). В межах навч. дисц. «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень» аспіранти готують проекти власних наукових публікацій для фахових видань з соціології, вчаться презентувати результати соціологічних досліджень таким чином, щоб вони були зрозумілі не тільки соціологам, але й широкому загалу (з розповіді декана на резервній зустрічі). Зміст навч. дисц. «Методологія та методи соціологічного дослідження» передбачає спрямованість на поглиблене засвоєння здобувачами понять та принципів проведення соціологічних досліджень. За результатами зустрічей з випускниками та роботодавцями вдалося підтвердити, що ОП забезпечує підготовку фахівців, здатних до здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, консалтингової діяльності в різних сферах. ОП не є міждисциплінарною.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Індивідуалізацію процесу навчання здобувачів передбачено п. 3.4 і п. 3.5 Положення про організацію освітнього процесу в ХНУ імені В.Н. Каразіна https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AIQSZoxDTkt2eDNrXoU. Наявність можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача на цій ОП підтверджується змістом індивідуальних планів здобувачів, наданих ЕГ у якості дод. доказів (4 примірника). Представлені документи містять інформацію про навчання та наукову роботу за кожним роком виконання ОНП. План наукової роботи передбачає деталізацію та строки підготовки кожної структурної складової дисертації, наукових статей, участі у конференціях з опублікуванням тез. Здобувачі на фокус групах підтвердили, що мають такі індивідуальні плани, описали їх складові. Вибір здобувачами дисциплін також регламентується вищезгаданим Положенням. На фокус-групах з керівним складом, НПП та здобувачами було підтверджено процедуру вибору, описану у цьому Положенні. Перелік обов'язкових і вибірових ОК ОНП «Соціологія» наведено на сайті соціологічного факультету, з додаванням робочих програм, силабусів та інформації про викладачів, що їх забезпечують <http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/nauka/aspirantura> <http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/135-navchalno-metodichni-kompleksi/397-aspirantura>. Таким чином здобувачі мають можливість ознайомитися зі змістом ОК та зробити свій вибір. Відповідно до згаданого Положення, «кількість запропонованих дисциплін має перевищувати, як правило, удвічі, кількість дисциплін за вибором, передбачену робочим навчальним планом». ОНП «Соціологія» у ред. 2019 р. передбачає два блоки вибірових дисциплін. Перший блок включає 4 В.К., з яких здобувач має обрати 3. Другий блок включає 2 В.К., з яких здобувач має обрати 1. Виходить усього 6 В.К., з яких здобувач має обрати не менше 4, що не зовсім відповідає Положенню. У ред. ОНП 2020 р. (яка не була представлена у відомостях СО, проте є на сайті ф-

ту) кількість вибірових ОК збільшено до 8, що узгоджується з Положенням. Втім, у будь-якому разі, можливості вибору видаються обмеженими. Разом із тим, здобувачі на відповідній фокус-групі не нарікали на жодні обмеження і підтвердили, що їх право вибору реалізується у повній мірі. Зі спілкування зі здобувачами зрозуміло, що процедура вибору для них є звичайною, зрозумілою, такою, що задовольняє їх потреби. Як вже зазначалося у аналізі за підкритерієм 2.1., частка вибірових ОК складає 32,5% (для 40 кредитів). Втім, якщо зробити відповідні розрахунки для 55 кредитів, тобто з урахуванням Практики, яка, по суті, є обов'язковим ОК цієї ОНП, то частка вибірових ОК складає 23,6%, що нижче за встановлену норму 25%.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Проходження здобувачами асистентської педагогічної практики є обов'язковим компонентом виконання ОНП. Відповідно до Програми асистентської практики http://www.sociology.kharkov.ua/images/uch_kurs/aspirantura/542/prg_kurs.pdf її метою є практичне закріплення знань аспірантів з питань організації та форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення тощо. У якості дод. доказів ЕГ були надані 2 примірники витягів із засідань кафедр, на яких заслуховувалися звіти здобувачів за результатами проходження Практики. Зі змісту цих документів видно, що виконані здобувачами види робіт повністю відповідають Програмі. Здобувачі на фокус-групі детально описали зміст пед. практики. Навіть ті з них, які її ще не проходили, добре знаються на її змісті. Аспіранти четвертого року навчання висловили повне задоволення цим змістом. Відзначили, що наукові керівники здійснюють значну підтримку, коригуючи і скеровуючи процес її проходження. Підкреслили, що завжди мають можливість реалізувати свої власні побажання і наукові інтереси у межах цієї практики. Також підкреслили, що наразі не мають жодних нарікань щодо змісту і процесу пед. практики, але якщо такі виникнуть, вони мають можливість висловити їх особисто науковому керівнику або відкрито під час звітування за результатами практики на кафедрі. Практично те саме розповіли і випускники (багато хто з них є викладачами Університету). Вони зазначили, що асистентська практика реально формує необхідні компетентності не тільки викладача ЗВО, але викладача саме соціологічних дисциплін. Вважаємо за необхідне зазначити, що у відомостях СО розкрито тільки один аспект практичної підготовки на цій ОП, який стосується власне пед. практики. Але ж практична підготовка реалізується і в науково-дослідній діяльності здобувачів, і через участь у дослідницьких проєктах. Зазначені аспекти, хоча і не прописані у відомостях СО, втім реалізуються на цій ОП якісно і повною мірою. Під час фокус-груп зі здобувачами було з'ясовано, що щорічно вони залучаються до участі у Міжнародній конференції студентів та аспірантів «Соціологія у (пост) сучасності», у Харківських соціологічних читаннях. Також мають можливість долучитися до Якубинської соціологічної сесії і Конгресу соціологічної асоціації України. Всі ці заходи організуються соціологічним ф-том ХНУ імені В.Н. Каразіна. Окрім того, здобувачі мають можливість публікувати свої статті у фаховому соціологічному виданні «Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна: серія "Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи"» <https://periodicals.karazin.ua/ssms> За результатами фокус-груп зі здобувачами, НПП та відкритої зустрічі було з'ясовано, що здобувачі активно залучаються до дослідницьких проєктів (в тому числі й міжнародних). Випускники також підтвердили, що під час навчання в аспірантурі факультет сприяв і надавав можливість долучитися до різних дослідницьких проєктів.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Питання щодо формування Soft skills було уточнене на фокус-групах зі здобувачами, НПП та випускниками. Викладачі у своїх відповідях неодноразово підкресливали, що всі без виключення ОК цієї ОП вибудовуються таким чином, щоб здобувачі, окрім фахових компетентностей, мали можливість отримати/посилити мовні навички, комунікативні здібності, навички командної роботи, презентації та самопрезентації, здатність бути «гнучким». Окремі здобувачі підкреслили, що Soft skills – це перше, що почало формуватися та засвоюватися під час навчання на цій ОП. Також було наголошено, що у межах такої навчальної дисципліни, як «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів» формуються ораторські здібності. Один із здобувачів зазначив, що комунікативні навички формуються також в межах такої вибіркової дисципліни, як «Соціальні комунікації у сучасному світі». Він же наголосив, що на ОП в цілому переважає студентоцентрикований підхід. Заняття проводяться у формі диспутів і дискусій. Це також надає можливість постійно удосконалювати Soft skills. Випускники, з позиції вже набутого професійного досвіду, розповіли, що навчання в аспірантурі сприяло формуванню навичок пошуку необхідної інформації, комунікації, time-менеджменту, «посидючості і витривалості». Всі перелічені учасниками фокус-груп Soft skills відповідають меті ОНП «Соціологія», зокрема в таких її аспектах, як підготовка здобувачів до: аналітичної роботи та наукового консультування; до роботи в міжнародних дослідницьких проєктах та інституціях; до викладання соціологічних дисциплін на високому сучасному рівні в університетах України та світу

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Освітній стандарт наразі відсутній. При розробці ОНП «Соціологія» були враховані пріоритети «Національної рамки кваліфікацій», що підтверджують факти, надані у п. 1.4. цього звіту. Проф. Л. Сокурянська, яка входить до складу розробників ОНП «Соціологія», є членом підкомісії з розробки галузевих стандартів з соціології. Для ОП це є

перевагою, оскільки таким чином гарант та НПП мають доступ до найактуальнішої інформації, яка може стати у нагоді в цілях покращення ОП.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз навчального плану та робочих програм свідчить про те, що обсяг навантаження для окремої ОК складається з аудиторних годин (лекцій, семінарських (практичних) занять, тренінгів, консультацій тощо), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін. Учасники фокус-групи зі здобувачами підтвердили, що навантаження є оптимальним і їх повністю влаштовує. Вони уточнили, що перші два роки відвідують заняття, а третій і четвертий рік звільнені від аудиторних занять, що дає можливість багато часу приділяти написанню тексту дисертації, проведенню досліджень, підготовці наукових статей тощо. Здобувачі підтвердили, що вони мають можливість висловити своє незадоволення фактичним навантаженням, а також обсягом окремих ОК неформально (своєму науковому керівнику). Окрім цього, було наголошено, що вони двічі на рік звітують на кафедрі (малася на увазі річна та проміжна атестація) і під час звітування можуть висловити власну думку щодо ОП, її якості, навантаження та ін. Таким чином пропозиції та думки здобувачів доводяться до відома завідувачів кафедр, які потім оголошують їх на Раді факультету. На фокус-групі була присутня здобувачка, яка входить до діючого складу Ради факультету. Вона зазначила, що акумулює побажання та пропозиції здобувачів і доносить їх до відома керівництва і НПП на Раді факультету.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Дуальна форма освіти на ОП не впроваджена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

1. Зміст освітньої програми має чітку структуру, ОК, включені до ОП, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. 2. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Здобувачі мають індивідуальні плани, в яких відображено інформацію щодо змісту і виконання основних видів навчальної та науково-дослідної роботи. Наукова складова є невід'ємною частиною Індивідуального плану здобувача. Вона включає в себе підготовку наукових публікацій, участь у наукових заходах (конференціях, семінарах тощо), проведення власних досліджень, написання тексту дисертації та ін. 3. Зміст та процедури практичної підготовки здобувачів, є такими, що дозволяють їм здобути компетентності, необхідні для якісної викладацької та наукової діяльності зі спеціальності 054 «Соціологія». Позитивною практикою слід вважати проведення залікової роботи з асистентської педагогічної практики у вигляді «відкритого заняття». Не дивлячись на певну «стресовість» такого заходу для здобувача (адже відкрите заняття може відвідати будь-хто з професорсько-викладацького складу), вважаємо його вельми корисним, та таким що дозволяє здобувачу повною мірою відчутти свою відповідальність за якість викладацької роботи, сприяє формуванню не тільки професійних навичок, але і Soft skills ((само)презентації, ораторських здібностей та ін.). 4. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

1. Стосовно підкритерію 2.4: (1) Попри те, що процедура вибору дисциплін є прозорою, зрозумілою для здобувачів, які вважають її такою, що повністю задовольняє їх потреби і права, детальний аналіз цієї процедури дозволяє зробити висновок про обмеженість спектру вибору здобувачів. У зв'язку з цим рекомендуємо розширити перелік вибіркових дисциплін, включивши у нього ті, що викладаються на інших рівнях в. о., на інших ОП. (2) Індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін має здійснюватися в обсязі, передбаченому законодавством (не менш ніж 25 % від загальної кількості кредитів). Частка вибіркових ОК за ОНП «Соціологія» складає 32,5% (для 40 кредитів). Втім, до цих кредитів не включено 15 кредитів асистентської педагогічної практики, яка також є обов'язковим ОК ОНП. Якщо зробити відповідні розрахунки для 55 кредитів (з урахуванням практики), то обсяг вибіркової складової дорівнює 23,6%, що нижче за встановлену норму. У зв'язку з цим рекомендуємо зарахувати кредити асистентської практики до загального обсягу ОНП «Соціологія» (що є логічним з огляду на те, що асистентська пед. практика – це обов'язковий компонент ОП) і відповідним чином відкоригувати/збалансувати обсяг її вибіркової складової. Пропонуємо зменшити обсяг кредитів Практики до 10. В такому разі її обсяг буде

дорівнювати 26% і відповідати нормі. 2. Загальне за критерієм: зі свідчень здобувачів зрозуміло, що свої незадоволення та/або пропозиції щодо конкретних аспектів реалізації ОП (змісту окремих освітніх компонент та якості їх забезпечення, змісту та якості практичної підготовки, фактичного навантаження та ін.) вони не мають можливості висловити анонімно. Це значно обмежує можливість з'ясування правдивої думки здобувачів щодо ОП. Інструментарій (анонімного) опитування здобувачів, яке було реалізоване на факультеті, не дозволяє отримати конкретні відповіді стосовно зазначених аспектів, як і багатьох інших, наприклад, тих, що стосуються проявів сексуальних домагань, дискримінацій тощо. Тож рекомендуємо удосконалити інструментарій опитування здобувачів шляхом його розширення і додання (блоків) конкретних запитань за різними аспектами реалізації ОНП «Соціологія».

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

З урахуванням зазначених сильних сторін ОП, ЕГ дійшла висновку, що в цілому ОП відповідає вимогам за критерієм 2. Зазначені недоліки на даному етапі не справили значного негативного впливу на якість реалізації ОП та її результати. По-перше, здобувачі, які зараз вчаться на ОП, не мають жодних нарікань стосовно того, як в межах цієї ОП реалізується їх право вибору, враховуються власні наукові інтереси і потреби. По-друге, вони вважають звичним і цілком нормальним відкрите (не анонімно) висловлювання свої думки щодо ОП, і для цього створені всі необхідні умови. Втім, на думку ЕГ, подальше ігнорування зазначених недоліків (обмеженість переліку вибіркових дисциплін та інструментарію опитування аспірантів) може призвести до помітного зниження якості ОП за цим критерієм. ОП є відкритою для вступників з інших (не соціологічних) ОП та ЗВО, які мають значно більш широке коло потреб, ніж здобувачі, які пройшли всі рівні навчання на соціологічному ф-ті ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Це дозволяє очікувати від здобувачів, які прийшли ззовні, більшої вимогливості і критичності. Не будучи «вихованцями» соціологічного ф-ту, вони не мають тісних стосунків ані з гарантом, ані з НПП, ані з наявним освітнім середовищем в цілому, що значно зменшує вірогідність отримання від них правдивої інформації щодо якості ОП, її змісту тощо шляхом відкритого діалогу. З урахуванням високої активності гаранта ОП, групи забезпечення та потужного потенціалу соціологічного факультету в цілому, усунення зазначених недоліків бачиться можливим у короткий термін.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на поточний рік розміщені на сайті ЗВО: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/dodatok-7-1-2020-3.pdf>, а також дублюються на сайті факультету: <http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/pravila.pdf>. Документ не має дискримінаційних положень у змісті, надає повну та точну інформацію стосовно процедури вступу, дат проведення етапів вступної кампанії та навчання за ОП, а також щодо умов та документів, необхідних для вступу з датами їх подання до відбіркової комісії. У відкритому доступі є розклад вступних випробувань <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/rozklad-asp-vyprobuvannia.pdf>. У правилах прийому визначено, що вступник має право на визнання диплома про освіту на основі чинного законодавства України, отриманого закордоном (стр. 3). А також визначено право на звільнення від вступного випробування з іноземної мови в разі наявності дійсного міжнародного сертифікату, що підтверджує рівень володіння іноземною мовою на рівні B2 та вище (там же). Програма фахового іспиту (<http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/prg1.pdf>), а також критерії оцінювання (<http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/kriteriy.pdf>), представлені на сайті факультету.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

В правилах прийому визначені документи, що мають бути представлені відбіркової комісії вступниками на ОП. Серед них перелік опублікованих праць вступника та дослідницька пропозиція. На основі них відбіркова комісія оцінює актуальність майбутнього дослідження, професійну підготовленість вступника. Критерії оцінювання фахового випробування та дослідницької пропозиції представлені на сайті факультету (<http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/kriteriy.pdf>).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Положення про академічну мобільність (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pravo-na-akadem-mobilnist.pdf>) визнає право здобувачів на можливість брати участь у програмах, грантах, дослідженнях, стажуваннях тощо протягом навчального процесу (після узгодження з відповідальними органами ЗВО) та під час канікул (без погодження із ЗВО). Можливими є як внутрішня мобільність, так і міжнародна. ЗВО надає можливість компенсувати здобувачеві кошти на реалізацію академічної мобільності (частково чи повністю). Фокус-групові інтерв'ю підтверджують, що здобувачі даної ОП неодноразово брали участь в академічній мобільності та отримували матеріальну та юридичну допомогу від ЗВО. За словами учасників освітнього процесу, в тому числі здобувачів, ЗВО та керівництво факультету підтримує культуру залучення здобувачів до міжнародної мобільності в рамках різних проєктів як колективних, так і індивідуальних. Здобувачі можуть бути залучені до академічної мобільності у ЗВО-партнерах. за програмами обміну (Жан Моне, Erasmus+ та ін.) тощо. Ця інформація у вільному доступі на сайті Міжнародного відділу ЗВО: https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/international_relations_department/about

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів неформальної освіти визначено в Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://univer.kharkov.ua/docs/work/neform-osvita.pdf> . Ці правила не були апробовані на ОП, адже Порядок було розроблено у липні 2020 р. У Порядку на достатньому рівні деталізації описані процедури визнання результатів, оскарження негативного рішення, а також надані зразки документів для здобувачів.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

У ЗВО наявні всі необхідні документи, що регулюють забезпечення якості ОП за критерієм 3. Здобувачі ОНП «Соціологія» активно залучаються до міжнародних та вітчизняних науково-дослідних проєктів та беруть участь у заходах, що зайшло відображення у свідченнях учасників фокус-груп (з НПП, здобувачами) і відкритої зустрічі, а також річних звітах здобувачів, наданих ЕГ у якості дод. доказів. Здобувачі та випускники зазначають високу відповідальність відбіркової комісії факультету при проведенні вступних іспитів на ОП. Відбіркова комісія складається з провідних дослідників у галузі та досвідчених викладачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Положення про академічну мобільність доступне на сайті ЗВО, проте текст не завірений підписами та печатками, що може призвести до непорозумінь. Академічна мобільність здобувачів дещо недооцінена ЗВО, проте залученість здобувачів (формально чи неформально) відповідає вимогам до ОНП. Акредитаційна експертиза не встановила фактів на підтвердження визнання результатів неформальної освіти на ОНП «Соціологія». Втім, здобувачі та випускники на відповідних фокус-групах підтвердили високу залученість до різних видів неформальної освіти. Зазначене вище положення вступило в дію у липні поточного року, тож рекомендуємо розпочати практику визнання результатів неформальної освіти, з огляду на те, що наразі для цього створено всі умови.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

З урахуванням зазначених сильних сторін, ЕГ дійшла висновку про високий рівень відповідності ОП вимогам за критерієм 3. Зазначені недоліки не є критичними і не справляють значного негативного впливу на якість організації та реалізації ОП за цим критерієм. У ЗВО наразі триває налагодження процедур визнання результатів академічної мобільності та неформальної освіти.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання визначені в описі ОП: <http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/569-aspirantura/555-osvitno-naukovi-programi>. Описи ОП представлені на сайті у відкритому доступі. На ОП домінує студентоцентрованість як ключовий принцип навчання та викладання. На цьому неодноразово наголошували учасники фокус-груп зі здобувачами та НПП, наводячи відповідні приклади. Форми та методи навчання в цілому відповідають цілям ОП. У якості дод. доказів ЕГ були надані індивідуальні плани здобувачів 2016, 2017, 2018, 2019 рр. вступу. Наявні відмінності у змісті цих документів свідчать, що обрані здобувачами дисципліни (та ПРН по них) відповідають напрямам і темам їх дисертацій. Так, наприклад, аспірантка О. Дзюба, поміж інших, обрала таку дисципліну, як «Соціальні комунікації в сучасному світі», що співвідноситься з темою її дисертації «Дискурс мусульман в сучасних українських ЗМІ», а аспірантка О. Нехаєнко обрала «Українські революції у порівняльній перспективі», що співвідноситься з проблематикою її дисертації «Політична коректність крізь призму історичної соціології: дискурси, ідеології процеси». Окрім того, в усіх наданих ЕГ індивідуальних планах здобувачів відзначена у якості обраної така дисципліна (за вибором здобувача), як «Теоретико-методологічні засади дисертаційного дослідження», яка є актуальною для кожного з них. Однак, вибірковий блок, заявлений в редакції ОП 2020 р., є недостатньо широким. Блок 1 має 6 дисциплін з яких здобувач має обрати 3, а Блок 2 – 3 дисципліни з правом обрання 1 (у редакції ОП 2019 р. перший блок мав 4 вибіркові дисципліни). Дані дисципліни є науково-професійного спрямування, проте обмежений перелік не дає можливості розвитку більш широкого кругозору здобувача та його волевиявлення відносно змістовного наповнення свого навчання. В описі ОП відсутнє бачення, як здобувач може обрати інші предмети, окрім визначених. У Положенні про організацію навчального процесу (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AlQSZoxDTktzeDNrXoU) та описі ОП такого пункту не зазначено. Практики вибору здобувачами даної ОП дисциплін інших факультетів не було. Блоки дисциплін відповідають цілям та меті ОП. Дисципліни відповідають вимогам підготовки докторів філософії за спеціальністю 054 «Соціологія». <http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/135-navchalno-metodichni-kompleksi/397-aspirantura>. НПП, випускники та здобувачі зазначили, що студентоцентрованість під час навчання зберігається та є невід'ємною частиною навчального процесу. Викладачі застосовують індивідуальний підхід до кожного здобувача та поєднують зміст дисципліни з темами дисертаційних досліджень, що відповідає принципу академічної свободи. Здобувачі навели приклад, що під час вивчення дисципліни «Підготовка грантових заявок» вони практикували написання грантових пропозицій за проблематикою своїх дисертаційних досліджень. Одна зі здобувачок представила підготовлену пропозицію на реальний конкурс.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

В описі ОП визначені форми та методи навчання: <http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/569-aspirantura/555-osvitno-naukovi-programi>. Описи ОП представлені на сайті у відкритому доступі за всі роки ОП – з 2016 р. по 2020 р. (окрім 2018 р.), тобто результати регулярного перегляду ОП відкриті для стейкхолдерів та всіх зацікавлених осіб. Надано опис методів навчання та самостійної роботи здобувача, форм контролю та способів комунікації з викладачами (консультації, взаємодія на заняттях тощо). Визначені програмні компетентності здобувачів та результати навчання, можливості академічної мобільності для здобувачів та перелік компонентів навчання. На сайті факультету розміщені детальні описи обов'язкових та вибіркових дисциплін ОП: <http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/135-navchalno-metodichni-kompleksi/397-aspirantura>, а також практичної підготовки здобувачів у достатньому обсязі.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

ЗВО підтримує та забезпечує поєднання навчання та дослідницької діяльності здобувачів під час реалізації ОП. Це закладено в опис програми та неодноразово підтверджено здобувачами, випускниками та НПП на відповідних фокус-групах. Здобувачі зазначили, що зміст більшості ОК вибудовується таким чином, щоб кожен аспірант мав можливість використати отримані знання, навички та інформацію для реалізації конкретних завдань науково-дослідної роботи (написання окремих розділів дисертації, підготовки наукових статей, грантових заявок тощо). Здобувачі та випускники підтвердили свою участь в міжнародних та вітчизняних проєктах/дослідженнях в рамках співпраці з партнерами соціологічного факультету, де вони могли частково або повністю реалізувати власні дослідницькі напрацювання та апробувати їх. У якості дод. доказів ЕГ були надані витяги з протоколів засідань кафедр, на яких відбувалося звітування аспірантів за результатами роботи, виконаної за рік (з примірниками). Ці документи містять детальну інформацію про участь здобувачів у різноманітних наукових заходах (конференціях,

семінарах тощо), про опубліковані ними наукові праці, про участь у дослідницьких проєктах. Так, наприклад, О. Нехаєнко, окрім зазначених видів робіт, входила до складу редакційної колегії збірки тез доповідей учасників конференції аспірантів і молодих вчених «Соціологія у постсучасності». Також вона увійшла до колективу авторів з написання звіту про результати реалізації кафедральної наукової теми «Процеси соціальної інтеграції та дезінтеграції у сучасному світі: радикалізм в ідеологіях та практиках». Звіти двох інших аспірантів також містять факти, які, по-перше, підтверджують інформацію, надану здобувачами на відповідній фокус-групі, а по-друге, є свідченням на користь поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до третього рівня вищої освіти, спеціальності та цілей ОП.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлення робочих програм та силябусів з навчальних дисциплін відбувається регулярно. Останні затверджені варіанти доступні на сайті факультету: <http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/135-navchalno-metodichni-kompleksi/397-aspirantura>. Проте розробникам потрібно більш уважно ставитись до їх укладання. Наприклад, додаткова література з дисципліни «Підготовка грантових заявок» дублює основну літературу дисципліни «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів дослідження» та не повною мірою відповідає меті дисципліни. Більшість джерел, представлених у РП у переліках рекомендованої літератури, видані раніше за 2015 р. (тут ми не беремо до уваги класичні видання). Слід переглянути ці переліки на предмет оновлення більш актуальними літературними джерелами. Однак, зазначимо, що здобувачі задоволені якістю викладання та змістовною наповненістю дисциплін.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Викладачі та співробітники факультету активно залучають здобувачів ОП до дослідницьких проєктів, в тому числі — міжнародних. ЗВО підтримує міжнародну дослідницьку діяльність здобувачів всіх рівнів. Здобувачі відзначають свою активну міжнародну діяльність також поза межами навчання на ОП. Стратегія розвитку університету 2019-2025 рр. (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>), Положення про академічну мобільність (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pravo-na-akadem-mobilnist-1.pdf>) та ін. документи детально описують права та можливості здобувачів щодо реалізації своєї навчальної та наукової діяльності в міжнародному контексті. На відкритій зустрічі був присутній Начальник Управління міжнародних відносин ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Він навів достатньо фактів, що підтверджують розвинені міжнародні зв'язки університету, а також відкриті можливості використання цих зв'язків НПП і здобувачами ОНП «Соціологія». У якості дод. доказів ЕГ надано 7 сертифікатів, які засвідчують закордонні стажування НПП (О. Філіппової, О. Мусієздова, О. Фоломєєва, О. Хижняка) у період з 2017 по 2020 рр. Ці сертифікати є документальним підтвердженням інформації наданої НПП і Начальником Управління міжнародних відносин ХНУ ім. В. Н. Каразіна на відповідних фокус-групах. Здобувачі беруть участь у міжнародних заходах (зокрема, конференціях, в тому числі організованих зарубіжними партнерами соціологічного ф-ту та ЗВО). По-перше, вони це підтвердили на відповідній фокус-групі, а по-друге, така участь знайшла відображення й у річних звітах здобувачів, наданих ЕГ у якості дод. доказів (наприклад, у жовтні 2019 р. О. Нехаєнко, дійсно, брала участь у Норвезько-Українській конференції, присвяченій діяльності Фрідтйофа Нансена в Україні, яка була організована спільно з Центром соціальних досліджень при столичному університеті в Осло). Поширення інформації про грантові та навчальні можливості (в тому числі міжнародні) відбувається через соціальні мережі на регулярній основі (Facebook — <https://www.facebook.com/int.relations.karazin>, Telegram-канал — https://t.me/karazin_international). Здобувачі та випускники відзначили свою поінформованість стосовно можливостей міжнародної наукової співпраці через офіційні (сайт ЗВО) та неофіційні (соціальні мережі) джерела та через комунікацію з НПП.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Позитивна практика – НПП втілює можливість презентувати дисципліни як у формі силябусів, так і робочих програм. Сильною стороною ОП є те, що переважна більшість навчальних дисциплін є авторським «творінням» НПП, які забезпечують відповідні ОК, їх зміст відбиває власні наукові здобутки НПП, має високий ступінь унікальності та інноваційності. Позитивною є практика комплектації переліків основної та додаткової літератури, рекомендованої здобувачам у рамках вивчення навчальних дисциплін, великою кількістю іноземних джерел. Поширення інформації про грантові можливості та можливості працевлаштування для здобувачів та випускників ЗВО в соціальних мережах є дієвою та позитивною практикою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Здобувачі не можуть обирати вибіркові дисципліни з інших ОП, що обмежує варіативність їх індивідуальних траєкторій навчання, як і можливість розширювати особистий світогляд. Практика ЗВО України та світу показує, що «змішане» навчання здобувачів різних ОП та різних рівнів освіти сприяє розвитку гнучких навичок, налагоджує комунікацію між представниками спеціальностей, дозволяє отримувати знання та навички, які, на перший погляд, не стосуються спеціальності, проте позитивно впливають на зростання дослідницького потенціалу здобувача в цілому, а також сприяють винаходженню нетривіальних та інноваційних шляхів у вирішенні конкретних дослідницьких завдань. У змісті силабусів та робочих програм навчальних дисциплін зустрічаються дублювання списків рекомендованої літератури. Більшість навчальних дисциплін потребують оновлення обов'язкової та додаткової літератури з урахуванням потреби здобувачів у актуальних джерелах.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ОП загалом відповідає критерію 4. Мають місце недоліки, які наразі не справляють значного негативного впливу на якість організації та реалізації ОП за цим критерієм, проте їх подальше ігнорування може призвести до погіршення якості. Обмежений перелік вибіркових дисциплін є частиною політики ЗВО, що не є прямим недоліком ОП, проте цей факт не відповідає студентоцентрованому підходу. Рекомендується розширити список вибіркових ОК за рахунок дисциплін інших ОП ЗВО, в тому числі 1 та 2 рівнів освіти. Відзначимо недостатню увагу НПП до реалізації формальних вимог до ведення документації, що супроводжує забезпечувані ними ОК (зокрема, це стосується оновлення літератури), що потребує удосконалення. Не дивлячись на заявлені недоліки, здобувачі задоволені якістю навчання та викладання на ОП в цілому та за окремими ОК.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

В описі ОП визначені форми контролю та навчання (ст. 6-7): <http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/aspirant/onp4.pdf>. В РНП кожної дисципліни визначені форми поточного та підсумкового контролю: <http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/navchannya/dokumenti-z-organizatsiji-navchalnogo-protsesu/navchalni-plani/558-aspirantura>. Дані описи оновлюються регулярно та доступні на сайті факультету. На відповідній фокус-групі здобувачі зазначили, що з формами контрольних заходів та критеріями оцінювання вони можуть ознайомитися, передивившись робочі програми, викладені на сайті соціологічного факультету. Окрім того, викладачі доносять їм відповідну інформацію на початку вивчення дисциплін. Здобувачі вважають форми контрольних заходів та критерії оцінювання справедливими. Зазначають, що у їх практиці не виникало непорозумінь і конфліктів з цього приводу.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт за третім рівнем вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія» наразі не затверджений. Наявний проект стандарту (https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/doctor_division), на який орієнтується Положення про атестацію здобувачів наукового ступеня доктора філософії у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (<http://rada.karazin.ua/public/uploads/2019/06/rishennya-vr24062019-13.pdf>). Дані документи змістовно відповідають один одному. Атестація проводиться 2 рази на навчальний рік. Вона передбачає річне і проміжне звітування аспірантів на кафедрі з представленням відповідних документів (звіту, атестаційного листа). Окрім того, за ініціативи здобувачів та молодих науковців соціологічного факультету декілька раз на рік організовується Аспірантський семінар, на якому здобувачі мають можливість виступити за текстом дисертації та результатами проведених досліджень. На відповідній фокус-групі аспіранти відзначили, що проведення такого заходу сприяє якості їх дисертаційних досліджень за рахунок зауважень і порад колег та НПП, а також регулярності семінарів. Консультації з НПП та науковими керівниками відбуваються за необхідністю, відносно потреб здобувача, як зазначили самі здобувачі та їх наукові керівники на фокус-групах. Атестація (фінальна) здобувачів у формі публічного захисту ще не проводилась.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Випадків конфліктних ситуацій протягом реалізації ОП, пов'язаних з конфліктом інтересів, оцінюванням тощо, виявлено не було. Здобувачі поінформовані стосовно можливості процедур врегулювання конфліктів та оскарження результатів навчання. Ними зазначено, що здобувачі можуть реалізовувати це право безпосередньо, орієнтуючись на Положення про врегулювання конфліктних ситуацій (<http://www.sociology.kharkov.ua/images/docs/1226.pdf>), або через представника студентського самоврядування. Форми контролю та оцінювання описані та визначені в Положенні про організацію освітнього процесу (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AlQSZoxDTkt2eDNrXoU).

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Академічна доброчесність, дійсно, є однією з цінностей ЗВО та факультету. НПП ОП зазначають, що нормативні акти ЗВО були створені на основі вже закріпленої культури академічної доброчесності. Здобувачі (які всі без виключення отримували попередню освіту на соціологічному факультеті ХНУ ім. В.Н. Каразіна) відзначили, що до академічної доброчесності їх привчали з перших місяців навчання на бакалаврській ОП. Всі роботи, включаючи есеї, реферати, доповіді тощо перевіряються викладачами дисциплін на плагіат. Курсові, кваліфікаційні, дипломні роботи та дисертації перевіряються системами UNICHECK та StrikePlagiarism. Документи, що регламентують дотримання академічної доброчесності є у відкритому доступі: <http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/nauka/aspirantura/101-navchannya/1444-akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності стосується рівнозначно як здобувачів, так і співробітників ЗВО. Відповідальність за академічну недоброчесність визначено в Положенні про організацію навчання (п. 7.12.5).

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Культура дотримання академічної доброчесності у ЗВО – на високому рівні. Права та свободи здобувачів та співробітників ЗВО під час реалізації навчання визначені нормативно, як і покарання за порушення визначених правил. Форми контролю визначені та є у відкритому доступі. Опис ОП та РНП з усіма змінами регулярно оновлюються на сайті факультету та доступні для перегляду. Не зважаючи на відсутність стандарту для третього рівня вищої освіти зі спеціальності «Соціологія», гарант та адміністрація затвердили Положення про атестацію здобувачів, орієнтуючись на проект стандарту та дотримуються його вимог.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкі сторони та недоліки відсутні

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ОП повністю відповідає критерію 5. Сильна сторона, яка забезпечує унікальність організації та реалізації ОП за цим критерієм, полягає в тому, що культура академічної доброчесності є гармонійною частиною освітнього середовища соціологічного факультету, її формування почалося задовго до формулювання відповідних вимог з боку держави (на чому неодноразово наголошували гарант і НПП на фокус-групах, що знайшло відображення у високій обізнаності

здобувачів щодо принципів, засад і процедур академічної доброчесності, яку вони продемонстрували на фокус-групі). НПП та здобувачі тримають регулярний контакт через неформальне спілкування та аспірантські семінари. На думку здобувачів, така практика надає можливості отримати максимальний зворотній зв'язок від колег та наставників.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Під час роботи ЕГ було підтверджено, що академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОНП «Соціологія», в повному обсязі забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Група забезпечення ОНП «Соціологія» представлена потужним складом науковців-соціологів, серед яких 6 д-рів соціол. н. та 4 кандидати соціол. н. Окрім того на ОП викладають 2 д-ри філос. н., 1 канд. філос. н. Чотири представники НПП є керівниками наукових шкіл. Більшість з НПП – є керівниками і виконавцями масштабних дослідницьких проєктів, в тому числі й міжнародних. Гарант ОП – академік НАНУ і президент Соціологічної асоціації України. За результатами роботи ЕГ було встановлено, що викладачі систематично проходять підвищення кваліфікації, беруть участь у наукових конференціях, семінарах, мають практику закордонних стажувань (на підтвердження чого ЕГ були надані відповідні додаткові докази), щорічно публікують наукові статті у рейтингових соціологічних виданнях, є авторами монографій та підручників. Аналіз змісту публікацій, підвищення кваліфікації та інших видів наукової і дослідницької діяльності НПП (відповідна таблиця надана ЕГ у якості додаткового доказу та представлена у виді додатку до цього звіту) свідчить про: 1) повну відповідність кваліфікації викладачів тим ОК, які вони забезпечують; 2) високу спроможність враховувати різноманітні наукові інтереси здобувачів та забезпечувати дотичність наукових тем/проблематик керівників і аспірантів. Всі НПП, які є представниками соціологічного факультету, є членами Соціологічної асоціації України. Серед них представлені й ті, хто входить до групи з розробки освітніх стандартів зі спеціальності 054 «Соціологія» (зокрема, проф. Л.Г. Сокурянська). НПП з числа докторів наук, що викладають на ОП, входять до складу Спеціалізованої вченої ради Д 64.051.15 (яка має право прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) соціологічних наук за спеціальностями 22.00.01 «Теорія та історія соціології» та 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології») що функціонує у ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Гарант ОП є головою цієї ради. Також переважна більшість НПП є науковими керівниками і має захищених аспірантів та докторантів. Всі наведені факти свідчать про високий професіоналізм та кваліфікованість НПП, що забезпечують викладання на ОП.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний відбір на посади регулюється Положеннями: «Про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників», «Про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна». <https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnykiv2018.pdf>; <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf> НПП підтвердили свою обізнаність щодо процедури конкурсного добору на посади. Зі слів учасників відповідної фокус-групи, добір здійснюється з урахуванням науково-педагогічного стажу, якості педагогічної роботи, досвіду і якості результатів науково-дослідницької діяльності (зокрема наукових статей і їх представленості у Scopus і WoS), досвід успішного наукового керівництва кандидатськими дисертаціями. В цілому до претендентів на посаду висуваються 10 критеріїв і мінімум чотирьом він має відповідати, щоб взяти участь у конкурсі. НПП підтвердили, що в цілому такі умови конкурсу вони вважають справедливими. Разом з тим, одна з учасниць фокус-групи зазначила, що з огляду на специфіку соціологічної науки та обмежену кількість соціологічних видань, які індексуються у наукометричних базах Scopus і WoS, публікація статей у таких виданнях видається вельми проблематичною. Також вона наголосила, що Scopus і WoS не є показниками якості публікації. Є вітчизняні фахові видання з соціології, які приймають до публікації наукові статті більш високої якості, ніж ті, що публікуються у виданнях, індексованих у вищезгаданих базах даних. В цілому НПП підтвердили свою обізнаність щодо процедури конкурсного добору на посади, вважають цю процедуру прозорою і справедливою.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

На фокус-групі з НПП учасники розповіли про різні форми залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу на ОНП «Соціологія». На відповідній фокус-групі роботодавці перелічили ті самі форми, доповнивши інформацію НПП більш конкретними прикладами. Було підтверджено, що роботодавці досить тісно співпрацюють з гарантом і НПП. Вони залучаються до проведення «круглих столів» і семінарів, окремих тематичних занять та багатьох інших заходів. На традиційних «Школах соціолога», організованих соціологічним факультетом спільно з Соціологічною асоціацією України, вони проводять тренінги, у яких можуть брати (і беруть) участь не

тільки здобувачі, але й НПП у рамках підвищення кваліфікації. Роботодавці рецензують наукові роботи здобувачів, опонують дисертації. Одна з учасниць фокус-групи з роботодавцями зазначила, що завжди має цікаві результати досліджень, реалізованих установою, яку вона очолює, тому приїжджаючи до м. Харкова, вона із задоволенням виступає перед НПП і здобувачами з презентацією цих результатів. Інша учасниця зазначила, що є головою ДЕК з підсумкової атестації магістрантів, яка відбувається у формі захисту магістерської роботи. Під час такого заходу успішним і зацікавленим здобувачам рекомендується продовжити навчання в аспірантурі. Таким чином, вона безпосередньо залучена до процесів створення контингенту на ОНП «Соціологія».

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Слід зазначити, що роботодавці, які є основними зовнішніми стейкхолдерами цієї ОНП, в той же час, є професіоналами-практиками, які активно залучаються до багатьох процесів і заходів, що проходять на ОП. Втім, вони не залучаються до проведення аудиторних занять на постійній основі (тобто не забезпечують ОК). Професіонали-практики залучаються до забезпечення ОК на постійній основі: Кізілов О.І. – директор Центру соціально-гуманітарних досліджень ХНУ імені В. Н. Каразіна; Хижняк О.В. – Начальник Управління міжнародних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (основна робота); Стародубцева Л.В. – значний досвід роботи у медіасфері (в якості журналіста, авторки і ведучої телепрограм, фільммейкера. НП є керівниками Наукових шкіл (Бакіров В.С., Кізілов О.І., Сокурянська Л.Г., Стародубцева Л.В.). ОНП має відкриті можливості для залучення експертів галузі до забезпечення окремих ОК. Так, саме за даною ОНП, між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та Львівським національним університетом імені Івана Франка, укладено договір (від 20 січня 2020 р.), який передбачає залучення фахівців ЛНУ до викладання на ОНП «Соціологія».

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Процеси професійного розвитку НПП у ХНУ ім. В. Н. Каразіна регулюються такими документами: «Положення про підвищення кваліфікації та стажування у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна»: <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pro-pidvyshchennya-kvalifikacii.pdf> ; Програма підвищення кваліфікації по ЗВО <https://dist.karazin.ua/for-teachers>. Відповідно до цих документів: 1) НПП мають змогу підвищувати кваліфікацію безпосередньо в університеті, у вищих навчальних закладах та ін. організаціях як в Україні, так і за її межами; 2) університет забезпечує підвищення кваліфікації та стажування НПП мінімум один раз на п'ять років; 3) у разі скерування НПП для навчання з відривом від виробництва за ними зберігається середня заробітна плата; 4) фінансування витрат, пов'язаних з підвищенням кваліфікації та стажуванням працівників, здійснюється за рахунок коштів загального та спеціального фондів університету, державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством України, а також за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб; та ін. На сайті інституту Післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання ХНУ ім. В.Н. Каразіна надано перелік договорів з установами-партнерами, спільно з якими реалізується система професійного розвитку викладачів <https://dist.karazin.ua/for-teachers/training>. Цей перелік включає 18 угод, серед яких переважна більшість - зі ЗВО м. Харкова. Також є угода з ОНУ імені І.І. Мечнікова, КНУ ім. Тараса Шевченка і Національною академією наук України. На фокус-групі з керівним складом гарант зазначив, що зарубіжні стажування НПП здійснюються, як правило, в межах грантових проєктів, які передбачають академічну мобільність (наприклад, за програмами Erasmus+ та подібних). НПП підтвердили, що ЗВО не тільки сприяє підвищенню кваліфікації, але й і покриває (частково або повністю – в залежності від конкретного випадку) фінансові витрати. Це стосується в тому числі, і закордонних стажувань. Окремі учасники фокус-групи на підтвердження цього навели приклади з власного досвіду. Слід підкреслити, що зі спілкування з НПП було з'ясовано, що вони не є пасивними учасниками процесів, пов'язаних з підвищенням їх кваліфікації, а повною мірою усвідомлюють необхідність постійного професійного удосконалення, тож здійснюють самостійний пошук відповідних програм та проєктів та беруть у них участь. Якщо така участь потребує значних фінансових витрат, вони можуть звернутися до Університету і заручитися його фінансовою підтримкою. Важливим є те, що в Університеті діє Центр сертифікації, який надає можливості вдосконалення мовних компетентностей, підготовки та сертифікації НПП на підтвердження рівня B2 зі знання іноземних мов, необхідних для отримання вчених звань доцента і професора. Професійному розвитку та самореалізації викладачів сприяє надання Університетом можливості безкоштовної публікації монографій та підручників у видавництві ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

В Університеті діє система матеріального і нематеріального стимулювання в ХНУ ім. В.Н. Каразіна регулюється такими документами: "Статут" (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/statute>), «Колективний договір між адміністрацією та трудовим колективом» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/profcom/koldog2015-2019.pdf>); "Порядок визначення рейтингів науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна" (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-reiting-pracivnykiv.pdf>), "Порядок преміювання науково-педагогічних і наукових працівників" (<https://docs.google.com/viewer?>

url=https%3A%2F%2Fwww.univer.kharkov.ua%2Fdocs%2Fwork%2Fnakaz_premii.doc). ЗВО має налагоджені системи рейтингування і стимулювання НПП. На фокус-групі з керівним складом гарант розповів, що рейтинг НПП враховує їх наукові та педагогічні досягнення, публікаційну активність, результати стажувань і підвищення кваліфікації тощо. Викладачі на відповідній фокус-групі підтвердили, що рейтингування є для них звичайною і зрозумілою процедурою. Також вони розповіли про те, що у ЗВО діє система преміювання за публікаційну активність, за вчасні та завчасні захистити дисертацій. Серед НПП були представлені й одержувачі таких премій.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

1. Потужний склад групи забезпечення ОП, основу якого складають доктори і кандидати соціологічних наук, відомі в Україні і за її межами соціологи, які мають значний і, певною мірою, унікальний досвід науково-дослідної діяльності, організації і проведення соціологічних досліджень тощо. Сильна сторона ОП, яка засвідчує унікальний досвід її реалізації (яку не було розкрито у відомостях СО за цим критерієм), полягає: (1) у залученні викладачів-практиків до забезпечення ОК на постійній основі (Кізілов О.І. – директор Центру соціально-гуманітарних досліджень Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; О.В. Хижняк – Начальник Управління міжнародних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (основна робота); Стародубцева Л.В. – значний досвід роботи у медіасфері (в якості журналіста, авторки і ведучої телепрограм, фільммейкера); (2) у тому, що значна кількість НПП (Бакіров В.С., Кізілов О.І., Сокурянська Л.Г., Стародубцева Л.В. є керівниками Наукових шкіл. 2. Якісний склад групи забезпечення є таким, що повністю задовольняє вимогам створення спеціалізованих вчених рад з метою присудження ступеня доктора філософії з соціології (відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/experiment-PhD.pdf>). 3. Роботодавці активно і всебічно залучені до організації та реалізації ОНП «Соціологія». Вони небайдужі і відкриті до взаємодії. 4. Сильною стороною ОНП є діяльність гаранта ОП (у якості Голови) і НПП у складі Спеціалізованої вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій з соціології. Це дозволяє їм підтримувати і постійно нарощувати свій потенціал як науковців, дослідників і викладачів, які забезпечують підготовку здобувачів за третім рівнем в.о. 5. Заклад вищої освіти повною мірою стимулює розвиток викладацької майстерності. У ЗВО діє налагоджена система рейтингування і преміювання НПП, яку вони вважають справедливою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабких сторін та недоліків не виявлено

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Зважаючи на наведені сильні сторони та позитивні практики, експертна група дійшла висновку, що ОП повністю відповідає якісним характеристикам критерію 6. Сильна сторона, яка засвідчує унікальний досвід ОП за цим критерієм полягає: (1) у залученні на постійній основі викладачів-практиків, досвід професійної діяльності яких співпадає зі змістом забезпечуваних ними ОК (Кізілов О.І. – директор Центру соціально-гуманітарних досліджень Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; Хижняк О.В. - Начальник Управління міжнародних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (основна робота); Стародубцева Л.В. – значний досвід роботи у медіасфері (в якості журналіста, авторки і ведучої телепрограм, фільммейкера); (2) у тому, що НПП є керівниками Наукових шкіл (Бакіров В.С., Кізілов О.І., Сокурянська Л.Г., Стародубцева Л.В.). Якісний склад групи забезпечення є таким, що повністю задовольняє вимогам створення спеціалізованих вчених рад з метою присудження ступеня доктора філософії з соціології.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Фінансові та матеріально-технічні ресурси є достатніми та сприяють досягненню цілей, завдань, ПРН ОНП «Соціологія». Права на отримання освіти особами з особливими освітніми потребами в університеті забезпечені. Наявні ліфти, пандуси. Облаштовано спеціальні санвузли з доступом особам з інвалідністю на поверсі, де навчаються саме студенти даної категорії. Серед аспірантів даної ОП осіб з інвалідністю наразі немає. Успішним аспірантам, які мають значні здобутки у процесі навчання в аспірантурі, університетом фінансово забезпечується участь у міжнародних конференціях, оплата за статті, що цитуються у базі даних Scopus, WoS. Викладачі також преміюються за такі публікації. Укладено договори з Львівським національним університетом ім. Івана Франка та Запорізьким національним університетом, Інститутом Соціології НАН України в напрямку співпраці, зокрема реалізації практик студентів та аспірантів. В планах розширення баз практик. В університеті є 6 музеїв. Зокрема музей археології, музей природи, музей історії університету. В університеті є спорткомплекс «Каразінський», який представляє собою розгалужену систему спортивних секцій. Зокрема тенісний клуб, секція ММА, фехтування, великий теніс, настільний теніс (5 столів по всьому університету). Спортсмени беруть участь у міжнародних спортивних змаганнях. Одне з останніх – це змагання в Португалії. Є розгалужена система закладів харчування: їдальні, зали для фастфуду, буфети на різних поверхах корпусів. За словами гаранта освітньої програми в університеті є спеціальний фонд, в якому закладено близько 3 млн. гривень на підтримку саме питань пов'язаних з аспірантами. Власне за ці кошти закуповується технічне обладнання для досліджень.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Аспіранти даної освітньої програми не проживають в гуртожитку. Замість гуртожитку винаймають квартири. В університеті є велика загальноуніверситетська бібліотека, і окрема бібліотека соціологічного факультету зокрема, а також ресурсний центр. Бібліотека має безкоштовний доступ до баз даних Scopus та WoS. Комп'ютерні класи, лабораторії, наявні проєктори у аудиторіях. Є іменна, сучасна аудиторія ім. О. Якуби, яка обладнана сучасними меблями та необхідними технічними засобами. Викладачі даної ОП зазначають, що фінансову підтримку університетом дослідницької наукової діяльності, організації та проведення конференцій можуть оцінити на 9 з 10 балів. Також університет сприяє мінімізації бюрократичної тяганини під час підготовки міжнародних проєктів. В тому числі через співпрацю з міжнародними консульствами. Також ефективно працює відділ міжнародних проєктів, який надає інформаційну та консультативну допомогу, пристосовується до вимог з подачі та підготовки міжнародних проєктів. На офіційному сайті університету постійно оновлюється інформація щодо міжнародних проєктів, конференцій, грантових програм. Аспіранти входять до стипендіальної комісії університету.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Наявна творча атмосфера довіри, співпраці на факультеті. Адміністрація реагує на запити студентів, аспірантів. З аспірантами першого року навчання проводиться зустріч, на якій їх знайомлять з можливостями, які надає університет, з різними структурами університету. Зокрема з науковим товариством студентів та аспірантів, з представниками адміністрації.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Здобувачі отримують освітню, організаційну інформаційну, консультаційну та соціальну підтримку. Опитування здобувачів проводяться регулярно. Практика таких опитувань існує в університеті з 2011 року. Накопичується та зберігається база даних нинішніх та колишніх студентів, аспірантів, для того щоб в будь який час запросити їх до участі у опитуваннях. Регулярно щорічно в університеті проводиться соціологічний моніторинг (за допомогою однієї й тієї ж самої анкети) під назвою «Викладання очима студентів». Зараз таке дослідження переводиться в онлайн-формі. Деякі кафедри почали проводити його самостійно. Результатом оцінок студентами викладачів, якості викладання є те, що негативна оцінка протягом двох-трьох досліджень впливає на перегляд та можливості продовження контракту даного викладач. Учасники даної ОП, зокрема аспіранти, знають про існування центру психологічної підтримки в університеті, розуміють, з якими проблемами вони можуть звернутись до центру.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

забезпечені. Наявні ліфти, пандуси. Облаштовано спеціальні санвузли з доступом особам з інвалідністю на поверсі, де навчаються саме студенти даної категорії. В університеті також заплановані заходи з поліпшення доступності навчальних приміщень та іншої інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/dostupnist-dlya-osib-z-osoblyvymy-potrebamy.pdf>. Серед аспірантів даної

освітньої програми осіб з обмеженими освітніми можливостями зараз немає. Навчався раніше студент, який пересувався на візку. Йому були надані умови для безперешкодного пересування та навчання, необхідні консультації. В університеті в управлінні якістю освіти є спеціальна посада для працівника, який в разі наявності студентів різного освітнього рівня з обмеженими освітніми можливостями буде опікуватись ними, надавати необхідну допомогу.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Практика проведення опитувань в університеті існує більше 15 років. Загальноуніверситетський моніторинг «Викладання очима студента», який з лютого 2003 року є основною формою контролю якості викладання в університеті й проводиться зараз в межах виконання Програми розвитку університету на 2010-2020 рр. http://gazeta.univer.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=265&Itemid=262. На сьогодні реалізовано двадцять масштабних опитувань студентів. Анкетування проводиться двічі на рік – на початку кожного нового семестру – й передбачає оцінювання студентами 1-4-х курсів усіх факультетів діяльності тих викладачів, які читали навчальні курси у попередньому семестрі й приймали заліки та іспити. З осені 2011 року співробітники Інституту разом із соціологічним факультетом університету проводять загальноуніверситетське дослідження думки студентів перших, третіх та п'ятих курсів усіх факультетів університету щодо різних аспектів університетського життя. Зокрема в межах дослідження було вивчено: ціннісні орієнтації та рівень толерантності студентів; базові практики проведення вільного часу; володіння іноземними мовами, активність у закордонних поїздках; користування мережею Інтернет та соціальними мережами; задоволеність навчанням в університеті, підготовка до занять та труднощі під час навчання; оцінка умов для навчання в університеті; студентське самоврядування та його повноваження в оцінках студентів; місце проживання студентів у м. Харкові; оцінка умов для проживання у гуртожитках університету; стан здоров'я студентів та шкідливі звички; життєві та професійні плани студентів на майбутнє та ін. Проводиться онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії» https://univer.kharkov.ua/ua/general/univer_today/news?news_id=8848 В університеті є положення про порядок вирішення конфліктів. Аспіранти є в комісії з вирішення конфліктних ситуацій. Поки що таких ситуацій на даній ОП не зафіксовано. В питаннях категорія «дискримінація» не звучала, але характер змісту анкет свідчить про те, що опосередковано наявність будь якої дискримінації була б проявлена через відповіді на інші непрямі питання. Також зі співбесід з аспірантами можна зробити висновок, що проявів дискримінації за будь якими ознаками вони не вбачають.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Позитивні практики: - тривала практика опитувань з метою вивчення оцінок здобувачами навчального процесу. - розгалужена система спортивних гуртків. - реально діючі договори з провідними університетами України, зокрема щодо реалізації практик здобувачів вищої освіти Сильна сторона: високий матеріальний рівень оснащення приміщень для навчання та наукової діяльності. Тривала практика вивчення оцінок здобувачів вищої освіти різних аспектів навчальної діяльності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабкі сторони і недоліки не виявлені

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Зважаючи на наведені сильні сторони та наявність інноваційних практик, експертна група дійшла висновку, що ОП повністю відповідає якісним характеристикам критерію 7. Інноваційною практикою слід вважати існування і функціонування в Університеті спеціального фінансового фонду, в якому на рік закладено 3 млн. грн. на підтримку саме аспірантів.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

В університеті є Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf>, в якому прописано порядок розгляду і затвердження освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм. ХНУ ім. В.Н. Каразіна здійснює щорічний загальноуніверситетський моніторинг з метою дослідження думки студентів перших, третіх та п'ятих курсів усіх факультетів університету щодо різних аспектів університетського життя, а також моніторинг «Викладач очима студентів» https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/scientific_institutions/sociology_institute В цілому ЗВО демонструє продуманий та виважений підхід до врахування результатів моніторингових думки стейкхолдерів, зокрема здобувачів. Виявлена за результатами опитувань незадоволеність викладачем є приводом перегляду терміну його контракту з університетом. На зустрічах з аспірантами, випускниками, представниками студентського самоврядування було виявлено, що ці групи не залучаються до формальних обговорень, внесення зауважень та пропозицій до освітніх програм.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Серед аспірантів даної ОП є активісти товариства молодих вчених та аспірантів. А окреме відділення студентського товариства соціологічного факультету є потужною організацією в університеті. Представники студентського самоврядування підкреслюють важливість, високий якісний рівень даної ОП. Вони також відзначають, що навчання в аспірантурі, зокрема робота над дисертаційним дослідженням на даній ОП, формують та розвивають також організаційні навички. Наприклад, аспіранти завжди залучаються до підготовки та проведення конференцій, тижнів науки, редакторської підготовки, публікації тез тощо. Такі заходи сприяють тісній співпраці аспірантів між собою, з колективом кафедри та формують площину майже сімейних цінностей і стосунків на факультеті. І тоді навчання в аспірантурі вже не розглядається, за словами самих аспірантів, як виключно «технічний, механічний» процес, а є частиною їх життя. Аспіранти залучаються до процедур забезпечення якості ОП та мають можливість висказати свої позиції щодо її покращення через участь у онлайн опитуванні, інструментарій якого передбачає питання, що стосуються бажаних змін у змісті та організації навчання для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, відповідності якості освіти сучасним вимогам ринку праці та ін. праці, <http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/opros.pdf>. За результатами цього опитування була отримана узагальнена оцінка здобувачами дисциплін, які викладаються на даній ОП, та з'ясовані причини низької оцінки. Безпосередньо аспіранти мають можливість висловити свою думку щодо якості ОП та/або забезпечення її окремих ОК під час обговорень на засіданнях кафедр (річне звітування за результатами виконання індивідуального плану, звітування за результатами проходження асистентської педагогічної практики, розширені засідання кафедр, присвячені обговоренню ОП), на Аспірантському семінарі, на засіданнях Ради факультету. На фокус-групі здобувачі підтвердили своє залучення до вказаних заходів. Окрім того, у якості дод. доказів ЕГ надані протоколи розширених засідань кафедр, присвячених обговоренню ОНП «Соціологія», на яких присутні представники від всіх груп ключових стейкхолдерів, в тому числі й від здобувачів. На фокус-групі була здобувачка, яка входить до діючого складу Ради факультету. Вона зазначила, що акумулює побажання та пропозиції здобувачів і доносить їх до відома керівництва і НПП на Раді ф-ту. На запитання про те, чи враховуються результати опитувань і думка аспірантів в цілому для покращення ОП, здобувачі відповіли, що не мають нарікань на ОНП «Соціологія». Результати опитування також не містять конкретної інформації щодо їх пропозицій. Слід зазначити, що інструментарій опитування аспірантів дозволяє отримати занадто узагальнену інформацію щодо окремих аспектів організації та реалізації ОП. Він потребує удосконалення шляхом розширення і включення у нього більш конкретних питань щодо якості викладання за кожним ОК, якості забезпечення наукової складової ОП та ін.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Проводяться зустрічі з роботодавцями з метою обговорення перспектив розвитку даної ОП. Є рецензії від роботодавців щодо оцінки даної ОП. Зокрема, на зустрічі з роботодавцями експертною групою було виявлено, що роботодавці пропонують впровадити більше дисциплін, через які можна було б набути компетенції володіння сучасними ІТ технологіями, використання їх у зборі та обробці соціологічних даних. Роботодавці підтвердили на зустрічах з експертною групою, що учасники ОП дослухаються до них, враховують їхні оцінки та зауваження. Роботодавці, які є представниками міської Харківської ради, зазначили, що приймали участь у обговоренні змісту ОП і на етапі її створення, і на етапі внесення змін. Була прийнята та підтримана пропозиція про проведення конференції в міськраді за участі як науковців – представників даної ОП, так і фахівців не зі сфери освіти і науки. Роботодавці підкреслюють, що пропонують та надають роботу випускникам даної ОП. В цілому ж роботодавці

відзначили високий рівень професійної та академічної підготовки, високий фаховий рівень випусників аспірантури з соціології ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випусників освітньої програми.

Колективом, який забезпечує реалізацію даної ОП підтримується тісний зв'язок з випусниками. Зокрема збираються та зберігаються дані як студентів так і випусників, які можна було б використати у майбутніх дослідженнях. В університеті діє навчальний центр практичної підготовки і працевлаштування https://univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu/career_center <https://www.facebook.com/career.karazin.ua>, який провів 2 квітня 2020 року Ярмарок вакансій.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

На відповідній фокус-групі здобувачі наголосили, що на «Аспірантському семінарі» (відкритий захід, який регулярно проводиться на цій ОП за ініціативи здобувачів) вони можуть не тільки обговорювати ОП, але й висловлювати свою думку щодо її якості (переваг, недоліків тощо). Було зазначено, що вони можуть безперешкодно висловлювати свою думку щодо ОП науковим керівникам, а також на кафедрах – під час звітування за результатами виконання їх індивідуальних планів (такі звітування відбуваються двічі на рік). Таким чином пропозиції та думки здобувачів доводяться до відома завідувача кафедри, який потім оголошує їх на Раді факультету. На фокус-групі була здобувачка, яка входить до діючого складу Ради факультету. Вона зазначила, що акумулює побажання та пропозиції здобувачів і доводить їх до відома керівництва і НПП на Раді факультету. Здобувачі підтвердили також, що мають можливість донести свою позицію щодо ОП та потреби шляхом участі у опитуваннях. Вони розповіли, що систематично брали участь у таких опитуваннях, в тому числі, під час навчання на бакалаврській і магістерській програмах. Також підтвердили, що в цьому році їх опитували і як аспірантів. Опитування проводилось у березні поточного року. Виявлялась узагальнена оцінка якості окремих аспектів реалізації ОП, її відповідності сучасним вимогам ринку праці та ін. <http://sociology.karazin.ua/images/docs/aspirant/opros.pdf> Здобувачі наголосили, що результати опитування висвітлені на університетському сайті. На запитання про те, як реагує гарант та інші відповідальні особи на результати таких опитувань, зокрема, якщо вони викривають певні недоліки у ОП, здобувачі відповіли, що, на їх думку, «кричущі» недоліки на ОП відсутні. Разом із тим, вони висловили впевненість, що недоліки обов'язково будуть усунені у разі їх виявлення. Така впевненість базується на прикладах з досвіду їх навчання на бакалаврській і магістерській ОП на соціологічному факультеті ХНУ імені В.Н. Каразіна.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ОП акредитується вперше

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Випусники відзначають, що завдяки існуючій освітній складовій нинішні аспіранти більшою мірою підготовлені з точки зору методології, навичок дослідницької діяльності. Також відзначають, що раніше було складно з доданням аспірантів до досліджень. Зокрема аспірант починав свої наукові пошуки практично за відсутності подібних досліджень, без можливості порівняльного аналізу. Зараз більш конструктивною є практика, коли аспірант продовжує та поглиблює певні наукові напрацювання. В тому числі ті, які вже має науковий керівник, або тематики, які розробляються на кафедрах, на яких навчається аспірант. Як недолік випусники відзначають певний бюрократизм у документах, звітах тощо, який не зовсім пов'язаний саме з даною ОП. Раніше не було доступу до електронних баз, певних ексклюзивних закордонних наукових журналів. Переваги та недоліки даної ОП регулярно обговорюються як з роботодавцями, так і зі студентами на постійно діючому методичному семінарі аспірантів. На ньому вони озвучують свої побажання щодо недоліків, пропозиції відносно вдосконалення процесу реалізації ОП. Також на Семінарі вони формують питання та пропозиції, які виносяться органами студентського самоврядування на рівень факультету та університету. Учасники студентського самоврядування даної ОП зазначають, що до них завжди прислухаються та реагують на зауваження та пропозиції. У 2019 році відбувався методичний семінар за участі випусників ОП, на якому обговорювались сильні та слабкі сторони ОП. Було запропоновано впровадити спеціальну навчальну дисципліну, підготовці якісних наукових статей, в тому числі, й для публікування їх у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних виданнях Scopus і WoS. Також було надано пропозицію щодо моніторингу потенційних роботодавців для випусників даної ОП. Було надано пропозицію щодо пошуку та реалізації навчальних та реальних емпіричних досліджень, які б стосувались не тільки науки, але й мали б дійсну

ринкову цінність та затребуваність. Також випускники зазначають, що регулярно проводились (кілька разів на рік) опитування в університеті щодо оцінки якості освітніх послуг, які надає університет. Випускники відзначали велике значення і практично-теоретичної підготовки під час навчання в аспірантурі і те, що сам факт наявності кандидатського ступеня добре впливає на прийняття рішення про працевлаштування. Тобто коли в CV зазначено наявність ступеня, то шанси на працевлаштування на хорошу посаду значним чином зростають. Крім того, випускники підкреслюють свою важливу роль у побудові так званих мостів співпраці між ОП та реальними замовниками досліджень. Тобто налагодження не тільки академічних зв'язків, а й зв'язків з реальним ринком праці. Долучення до можливостей ознайомлення з соціокультурною експертизою, міжнародними організаціями. Зауваження: будувати більш активну та відкриту комунікацію з зовнішнім світом, тобто зовнішніми організаціями. зменшити бюрократичні перепони.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Сильні сторони: 1. Висока корпоративна культура студентів та аспірантів університету та культура якості. Кафедри факультету соціології та ОНП «Соціологія» забезпечені тісними зв'язками аспірантів, випускників, персоналу та роботодавців. 2. Постійний діалог зі стейкхолдерами, формування мережі професійних зв'язків для покращення освітньо-наукового простору здобувачів, можливості постійного чи часткового працевлаштування аспірантів саме за спеціальністю та за відповідним рівнем їх кваліфікації. 3. Високий фаховий та експертний рівень роботодавців, тісна співпраця з ними в межах ОНП «Соціологія».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

1. У ЗВО недостатньо налагодженим є механізм моніторингу якості ОП. Всі ключові стейкхолдери залучаються до перегляду і обговорення ОП, втім таке залучення навряд чи можна назвати «моніторингом». Налагодженню механізму посприяє розробка і впровадження у практику спеціального «Положення» про моніторинг якості ОП через опитування представників різних груп стейкхолдерів (здобувачів всіх рівнів освіти, випускників, роботодавців, НПП), із зазначенням предмету (фокусу) таких опитувань, їх регулярності, механізмів оприлюднення та врахування результатів. 2. Представники студентського самоврядування та здобувачі мають можливість висловити свою думку щодо якості ОП, винести пропозиції щодо її покращення тощо, переважно, у відкритій формі, тобто через залучення до обговорення відповідних питань на організованих гарантом, кафедрами і факультетом заходах (семінарах, засіданнях кафедр, Радах факультету, Вчених Ради університету та ін.). Втім, вони не мають можливості висловити свою думку анонімно (але ж анонімність значно збільшує вірогідність правдивих та відвертих відповідей). З 2020 р. на ОП започатковане (анонімне) опитування аспірантів, що, безумовно, є позитивною практикою. Втім інструментарій цього опитування не дозволяє отримати конкретні відповіді стосовно змісту окремих освітніх компонентів та якості їх забезпечення, змісту та якості практичної підготовки, фактичного навантаження, частоти виникнення та конкретного змісту конфліктних ситуацій, сексуальних домагань, випадків дискримінації тощо). Рекомендуємо удосконалити інструментарій опитування здобувачів шляхом його розширення і додання (блоків) конкретних запитань за різними аспектами реалізації ОНП «Соціологія».

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Загалом освітня програма за формальними та неформальними ознаками, в тому числі за наслідками та результатами обговорень зі здобувачами, випускниками, співробітниками та іншими учасниками освітнього процесу, відповідає критерію 8

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Публічні звітування аспірантів про виконання індивідуальних планів наукової та навчальної роботи відбуваються два рази на рік. Тобто є річна атестація, яка є обов'язковою за умовами Положення про підготовку докторів

філософії. Вона відбувається на засіданнях кафедр, на яких навчаються аспіранти. При цьому заслуховуються результати річної діяльності аспіранта, хід виконання завдань індивідуального плану. Також проходить проміжна (піврічна) атестація, яка не є обов'язковим звітування, з метою регулярного контролю за виконанням аспірантами запланованих завдань та вчасної підготовки дисертаційного дослідження. На таких атестаціях аспіранти звітують за конкретні написані розділи наукової роботи. Аспіранти також підтвердили наявність таких звітувань. На факультеті регулярно проводиться Аспірантський методологічний семінар. Цей захід організовуються за ініціативи самих аспірантів. Такий семінар є відкритим та публічним для всіх зацікавлених осіб. Оголошення про його проведення публікується на сайті факультету, а також у друкованому вигляді вивішується на факультетській «дошці об'яв». На фокус-групі зі здобувачами вдалося з'ясувати, що вони високо оцінюють ефективність таких семінарів. Завдяки ним аспіранти мають можливість обмінюватися думками та досвідом, чути і враховувати експертну думку широкого кола викладачів. За словами аспірантів, зазначений захід допомагає якісно і регулярно працювати над дисертаційним дослідженням, вчасно діагностувати та усувати недоліки, отримувати кваліфіковані консультації.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Представники проектної групи даної освітньої програми відзначили, що за три місяці до впровадження оновленої освітньої програми на наступний рік її проект буде знаходитись на офіційному сайті з метою його обговорення та внесення коректив.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Опис освітніх програм розміщено на сайті факультету соціології у розділі аспірантури на сторінці ОНП «Соціологія» <http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/component/weblinks/category/569-aspirantura/555-osvitno-naukovi-programi> де є достатньо інформації для пошукувачів, вступників та здобувачів, а також інших зацікавлених осіб, стосовно змісту ОП та наповнення кожного ОК, стосовно викладачів та їх кваліфікації тощо.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Сильною стороною є повна відкритість на сайті університету всіх документів та необхідної інформації, що стосуються функціонування ОНП «Соціологія» Позитивною практикою слід вважати регулярну комунікацію зі всіма групами ключових стейкхолдерів (здобувачами, роботодавцями, випускниками). Слід також відзначити їх зацікавленість у покращенні даної ОП. Позитивною практикою є проведення Аспірантського методологічного семінару.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Слабкі сторони і недоліки не виявлені

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Зважаючи на наведені сильні сторони та наявні інноваційні практики, експертна група дійшла висновку, що ОП повністю відповідає якісним характеристикам критерію 9. Інноваційною практикою є регулярне проведення Аспірантського методологічного семінару (який організовуються за ініціативи самих аспірантів). Цей захід слід вважати елементом відкритості та публічності ОНП, зокрема реалізації її наукової складової.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

У якості дод. доказів ЕГ були надані індивідуальні плани здобувачів 2016, 2017, 2018, 2019 рр. вступу. Наявні відмінності у змісті цих документів свідчать про варіативність індивідуальних траєкторій навчання здобувачів (в межах, визначених умовами вибірковості на цій ОП і у ЗВО), а також про різну інтенсивність виконання наукової складової. Наприклад, є здобувачі, які на першому році навчання опублікували тільки тези і взяли участь у одній науковій конференції, а є такі, що за перший рік опублікували 2 статті (1 з яких - у зарубіжному виданні), взяли участь у 7 наукових конференціях. Виявлена варіативність свідчить на користь того, що на ОП враховуються не тільки індивідуальні інтереси здобувачів, але й певні особистісні риси. НПП і здобувачі на відповідних фокус-групах неодноразово наголошували, що зміст всіх ОК вибудовується таким чином, щоб кожен зі здобувачів отримав максимум користі для своєї дисертації, підготовки статей за їх темою тощо. Здобувачі мають широкі можливості брати участь у дослідженнях, які реалізуються соціологічним ф-том, кафедрами та окремими НПП. На фокус-групах гарант, НПП, здобувачі і випускники навели факти на користь того, що ці можливості активно використовуються здобувачами, по-перше, для накопичення емпіричної бази дисертацій, а по-друге, для отримання необхідного досвіду як науковців-дослідників. Обов'язковим ОК ОНП «Соціологія» є асистентська педагогічна практика. На фокус-групах зі здобувачами і НПП було уточнено зміст цієї практики та ступінь задоволеності цим змістом. Практика передбачає комплекс заходів, орієнтованих на отримання здобувачами необхідних компетенцій для викладання у ЗВО. Вони відвідують заняття провідних викладачів університету, організують і проводять власні заняття у межах курсів, які тематично відповідають їх науковим інтересам. На позитивну оцінку заслуговує така форма звітності за результатами Практики, як проведення здобувачем «відкритого» заняття, на якому він демонструє свою готовність до викладання у ЗВО. Ані НПП, ані здобувачі не мають нарікань щодо змісту Практики або побажань щодо її удосконалення. Здобувачі підтвердили високий ступінь задоволеності тими заходами і формами робіт, які вона передбачає.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

У якості додаткового доказу ЕГ була надана таблиця відповідності тем дисертацій аспірантів, тем і вихідних даних їх наукових публікацій, а також тем публікацій їх наукових керівників (таблицю додано до цього звіту). Аналіз таблиці свідчить про високий ступінь відповідності наукової діяльності аспірантів напрямам досліджень наукових керівників. Учасники фокус-груп з НПП та здобувачами підтвердили, що науковий керівник призначається, виходячи з наукових інтересів здобувача, а тема дисертації формулюється з урахуванням, як цих інтересів, так і компетентності наукового керівника щодо керування в межах цієї теми. Вони відзначили, що їм відомо про можливість зміни теми і наукового керівника, втім не мають такої необхідності, оскільки більшість з них свідомо обирали наукового керівника. На фокус-групі НПП розповіли, що кафедри завжди йдуть на зустріч здобувачам у виборі тем та наукових керівників. У переважній більшості випадків на цю ОП вступають випускники магістратури соціол. ф-ту ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Учасники фокус-групи зазначили, що зазвичай тема «проноситься через все навчання, починаючи з першого року навчання на бакалаврській ОП». Цю інформацію підтвердили і здобувачі на відповідній фокус-групі. Одна з учасниць розповіла, що почала співпрацювати зі своїм науковим керівником з першого року навчання на бакалаврській ОП. Вже тоді вони мали сумісні наукові публікації. Вона готувала з цим викладачем бакалаврську кваліфікаційну роботу, потім – магістерську, і зараз вони співпрацюють як аспірант і науковий керівник. Ще одна учасниця розповіла, що на ОНП «Соціологія» вступила через декілька років після завершення магістратури на цьому ж ф-ті. Всі роки перед вступом вона підтримувала тісний зв'язок з одним з викладачів, з яким мала спільні наукові інтереси, який подобався їй за своїми професійними і людськими якостями. Коли вона вступила до аспірантури і висловила своє бажання щодо співпраці з цим викладачем як науковим керівником над конкретною темою, то не зустріла жодного супротиву. В цілому більшість учасників фокус-групи зі здобувачами підтвердили, що їх бажання і наукові інтереси були враховані при виборі наукового керівника і теми дисертації. Приблизно те саме зазначили і випускники. Здобувачі зазначили, що спільність (їх та наукових керівників) інтересів дозволяє їм разом брати участь у дослідницьких проектах, які реалізуються кафедрами соціологічного факультету, що є досить розповсюдженою практикою на ОП. Підготовка аспірантів здійснюється науковими керівниками, які входять до складу шести різних кафедр соціологічного циклу: соціології; прикладної соціології та соціальних комунікацій; політичної соціології; методів соціологічних досліджень; медіакommunікацій. Кожна з кафедр має свою наукову проблематику та специфіку, що забезпечує вельми широкий спектр напрямків наукових досліджень, а разом із тим і широкі можливості для узгодження наукових інтересів аспірантів і напрямів досліджень наукових керівників.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

На даній ОП забезпечується повноцінна підготовка здобувачів до дослідницької та викладацької діяльності у ЗВО. Зміст ОП, за словами аспірантів, відповідає їх науковим інтересам. Регулярно відбувається обговорення змісту ОП на методичних семінарах, проводяться опитування щодо визначення їх думки стосовно якості ОП, з'ясовуються причини низьких оцінок. На зустрічі із керівництвом ЗВО та гарантом ОП ЕГ отримала підтвердження того, що матеріальне (фінансове) забезпечення дослідницького середовища, інтернаціоналізації відповідає вимогам якості. Зокрема гарант ОП повідомив, що в університеті є спеціальний фонд, в якому закладено близько 3 млн. гривень на підтримку аспірантів та їхніх ініціатив. Наприклад, за ці кошти закуповується технічне обладнання для досліджень та ін. Успішним аспірантам, які мають значні здобутки, ЗВО фінансово сприяє забезпечує участь у міжнародних конференціях, допомагає з оплатою за публікацію статей у виданнях, які індексуються у наукометричних базах Scopus, WoS. НПП преміюються за такі публікації. Одним з прикладів є те, що університетом надана допомога аспірантці Д. Яшкіній у проведенні емпіричних досліджень. Окрім того, за сприянням університету вона змогла в наукових цілях відвідати м. Осло. Аспіранти мають можливість публікувати результати своїх досліджень у вигляді тез та статей в наукових збірниках, брати участь у конференціях, які організовує факультет (на якому реалізується ОП) разом із Соціологічною асоціацією України. Проведено вже сім «Шкіл молодого соціолога», у яких аспіранти беруть участь не тільки як «молоді соціологи», але й допомагають організувати та проводити відповідні заходи. В університеті проходять «Тижні науки», «Харківські соціологічні читання» (щорічно), «Якубінська наукова сесія», Конгреси соціологічної асоціації України. В усіх цих заходах аспіранти даної ОП мають змогу брати участь і на етапі організації, і на етапі проведення, і на етапі редагування матеріалів, підготовки збірок матеріалів конференцій. НПП відзначають, що є значні можливості включення аспірантів до дослідницьких проектів факультету і ЗВО. Всі ключові стейкхолдери ОНП регулярно залучаються до обговорення питань підвищення якості підготовки аспірантів. До обговорення підключаються експерти вітчизняної соціологічної науки, зокрема Черниш Н.Й., Куденко О.Д., Головаха Є.І. Викладачі даної ОП орієнтують аспірантів на те, щоб у своїх наукових статтях вони використовували ті знання і навички, які отримали за результатами вивчення кожної навчальної дисципліни, що входить до їх індивідуального плану. В межах співпраці з соціологічною асоціацією України нещодавно було реалізовано соціологічне дослідження, яке проводилось методом глибинних інтерв'ю, що надало можливість аспірантам закріпити навички проведення якісних досліджень та аналізу отриманих даних. Важливо, що здобувачі ОНП «Соціологія» задіяні як «тренери» у міській асоціації учасників АТО, про що ЕГ дізналася з бесіди з роботодавцями.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

Аспіранти даної ОП активно залучаються до міжнародних дослідницьких проектів, які фінансуються коштами європейських фондів. Так, до проекту, який реалізується разом з університетом Норвегії, залучено чотири аспіранти. Проект присвячено вивченню проблем децентралізації. Планується публікація статті в журналі, що входить до міжнародних баз, які цитуються Scopus. Крім того, аспіранти завдяки таким проектам вчаться і мають вже досвід виступів англійською мовою на міжнародних конференціях. З отриманої ЕГ інформації аспіранти даної ОП не просто беруть участь у дослідницьких проектах і є їх виконавцями, а й самі задають «тон», проблематику цих проектів. Беруть участь на рівні формулювання гіпотез, розробки об'єкту та інструментарію дослідження. Позитивним моментом є те, що дана ОП рівня доктора філософії є органічним продовженням освітніх програм першого та другого освітнього рівня. Більшість нинішніх аспірантів вже з рівня бакалавра проявили свої здатності до наукового пошуку, свої наукові інтереси, що надало можливості потенційним науковим керівникам зацікавити їх та привести до аспірантури. Такий підхід являється вже традиційним для університету, і є духом та традицією підготовки кадрів вищої кваліфікації. Науковий колектив даної ОП подав та виграв заявку Горизонт - 2020. Зараз відбувається активна підготовка до реалізації проекту. Минулого року учасниками даної ОП, зокрема й аспірантами, реалізовувався спільний проект з університетом Мейсонс (США), який був спрямований на набуття навичок ведення діалогу, аналізу, медіації та вирішення конфліктів. Університет, зокрема дана ОП, співпрацює з Університетом Польщі в місті Зелена Гура в межах проекту, метою якого є дослідження кар'єрних шляхів випускників: куди вони йдуть працювати після закінчення навчання в університеті. Також в межах даного проекту учасники вчаться писати проектні заявки. Підписано договір з університетом в місті Зелена Гура про взаємний обмін студентами, аспірантами, викладачами в межах реалізації програми ERASMUS+, але з причин карантину реалізація даного проекту тимчасово призупинена. В межах попередньої польсько-української співпраці до Польщі також виїжджали аспіранти. Нещодавно проведено міжнародну літню соціологічну школу разом з університетом Дортмунду. Роботи, які виконуються за договорами, грантами, замовленнями з іноземними партнерами, обсяги коштів, що надійшли до університету в 2019 та 2020 роках з участі аспірантів: Міжнародний проект «Корупційні ризики в системі медичної освіти в Україні» (2019, Грант за проектом USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я», США, Делойт, аспірант Бойко Д.М.) http://sociology.karazin.ua/images/report_k/socio1920.pdf

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Здобувачі активно співпрацюють з НПП факультету та науковими керівниками в рамках реалізації українських та міжнародних науково-дослідницьких проектів. НПП та здобувачі зазначають, що пропозиція залучення здобувача до проекту, визначається його науковими інтересами. Наприклад, це показано у звітах здобувачки Нехаєнко О.В.: <https://office.naqa.gov.ua/bd78fa79-7589-469f-b01a-baeaf422dda2>. Слід зазначити, що О. Нехаєнко має спільні наукові публікації зі своїм науковим керівником (А. Литовченком), що видно з її річного звіту, наданого ЕГ у якості додаткового доказу (опубліковані тези доповіді на конференції, а також наукова стаття). Така співпраця, на думку

ЕГ, є прикладом позитивної практики, вартим наслідування іншими здобувачами і науковими керівниками, вона є важливою для налагодження діалогу між здобувачем та науковим керівником, сприяє поглибленому розумінню наукових інтересів один одного, спільному пошуку інформації та проведенню досліджень.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Нормативне та процедурне забезпечення дотримання академічної доброчесності та покарання за порушення його принципів визначено в Положенні про систему запобігання та виявлення плагіату: https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf та Положенні про організацію освітнього процесу (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AlQSZoxDTkt2eDNrXoU). Про дане Положення поінформовані всі учасники навчального процесу, що є рівноправними суб'єктами дотримання академічної доброчесності. Зазначимо високу культуру академічної доброчесності на ОП та ЗВО, про яку зазначають як НПП, так і здобувачі. Останні повною мірою розуміють всю серйозність наслідків академічної недоброчесності, а також зазначають про неможливість співпраці зі співробітниками ЗВО, які порушили вищевказані принципи.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

1. Зміст ОНП «Соціологія» відповідає науковим інтересам здобувачів і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у ЗВО за спеціальністю 054 «Соціологія». 2. Наукова діяльність аспірантів та напрямів досліджень їх наукових керівників мають високий ступінь узгодженості, про що свідчить інформація, надана у таблиці співвідношення (у якій надано: теми дисертацій аспірантів з короткими анотаціями щодо їх змісту; повні переліки (з вихідними даними) їх наукових публікацій; теми наукових публікацій керівників (також з вихідними даними); 3. Сильною стороною ОНП «Соціологія» є підготовка аспірантів науковими керівниками, які входять до складу шести різних кафедр соціологічного циклу, кожна з яких має свій напрям науково-дослідної роботи. Це забезпечує широкі можливості для реалізації здобувачами власних наукових інтересів. 4. Сильною стороною є потужний кадровий склад з міцними міжнародними зв'язками (більшість з представників групи забезпечення ОП пройшли міжнародне стажування, є членами Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій з соціології, є керівниками Наукових шкіл та дослідницьких проєктів). 5. Позитивною практикою є залучення аспірантів до соціальних проєктів, що формує їх не тільки як науковців-дослідників, але й як соціально відповідальних громадян. 6. Сильною стороною є висока культура академічної доброчесності на цій ОП та у ЗВО в цілому.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

1. Наразі на ОНП «Соціологія» навчаються тільки випускники магістерської ОП з соціології ХНУ ім. В.Н. Каразіна. З одного боку, така «спадкоємність» свідчить про високу якість освітнього процесу на факультеті. З іншого боку – не дозволяє гарантувати і НПП побачити наявні обмеження для потенційних вступників з інших ЗВО та ОП (адже умови вступу на ОНП «Соціологія» передбачають можливість вступу пошукувачів не тільки з інших ЗВО, але й з ОП інших спеціальностей). Так, бесіди зі здобувачами і НПП виявили нерозуміння, навіщо здобувачам третього рівня вищої освіти надавати можливість вибору дисциплін, які викладаються на 1 та 2 рівнях освіти. Таке розширення можливостей вибору, дійсно, не має сенсу, якщо здобувач є випускником і бак., і маг. ОП, реалізованих на соціологічному ф-ті ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Втім, якщо цей здобувач навчався на інших ОП та/або у іншому ЗВО, для нього можливість такого вибору є важливою. У зв'язку з цим, радимо розглянути можливість розширення переліку вибіркових ОК, в тому числі й за рахунок додання тих, що викладаються на ОП інших рівнів вищої освіти. 2. Не дивлячись на те, що окремі здобувачі підтвердили співпрацю з науковими керівниками з підготовки спільних наукових публікацій (що підтверджується наданими ЕГ дод. доказами: таблиця тематичної відповідності наукових робіт здобувачів і їх керівників; річні звіти за результатами виконання індивідуального плану аспіранта), втім, така співпраця не є регулярною практикою на ОП. Радимо активізувати дану практику, адже спільна публікаційна активність аспірантів і наукових керівників є показником співпраці, результатом спільного наукового пошуку, сприяє налагодженого діалогу, обміну досвідом, покращенню наукового стилю обох. 3. З огляду на наявність потужних та дієвих зовнішніх зв'язків, на думку ЕГ, підготовку здобувачів на цій ОП посилить практика подвійного наукового керівництва.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Зважаючи на наведені сильні сторони та позитивні практики, враховуючи наявність рекомендацій щодо покращення реалізації ОНП, експертна група дійшла висновку, що ОП в цілому відповідає якісним характеристикам критерію 10. Визначені ЕГ недоліки за цим критерієм, при системній взаємодії гаранта ОП, керівництва ЗВО та інших стейкхолдерів, можуть бути виправлені у короткий термін.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

1. До цього звіту надано фотозвіт ЗВО з матеріально-технічної бази за посиланням <https://drive.google.com/drive/folders/1BjZDsW5TcjX7nYzkTUy9NaxaHPQcmFiU?usp=sharing> 2. Під час експертизи була виявлена висока лояльність здобувачів до ОНП, факультету і ЗВО в цілому, але разом із тим – некритичність здобувачів, що не сприяє об'єктивному баченню гарантом і НПП реальних переваг і недоліків ОП. 3. Вважаємо за необхідне відміти високу якість роботи всіх без виключення учасників на фокус-групах. Це свідчить про високий ступень обізнаності ключових стейкхолдерів ОНП «Соціологія» (як внутрішніх, так і зовнішніх) щодо всіх процесів, які відбуваються на цій ОП, а також про глибину розуміння цих процесів.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	A
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	A
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	36717_Дод. до звіту-1_Таблиця відповідності тем.pdf	gMeqT8Fpa7VhdGlBh4A1rqk+oqjfQaQoqgzXobug6dA=
Додаток		

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Нечитайло Ірина Сергіївна

Члени експертної групи

Колісник Лариса Олексіївна

Склярова Ірина Анатоліївна